

GLUMAČKA ŠKOLA

U ZAGREBU

(NJEZIN POSTANAK, HISTORIJAT I RAZVOJ OD PROVIZOR-
NOG KAZALIŠNOG ZAVODA DO DRŽAVNE ŠKOLE)

ZAGREB 1922.

GLUMAČKA ŠKOLA

U ZAGREBU

(NJEZIN POSTANAK, HISTORIJAT I RAZVOJ OD PROVIZOR-
NOG KAZALIŠNOG ZAVODA DO DRŽAVNE ŠKOLE)

PROIZVODIŠTVO I IZDAVANJE
U ZAGREBU
1922.
D. O. S. T. S.
D. O. S. T. S.

17. ostojeće Drage Ivanković

ZAGREB 1922.
TISAK KR. ZEMALJSKE TISKARE

AKADEMIJE DRAMSNE UMJETNOS
SVEUCILIŠTA U ZAGREBU

broj: 14614 God.: 2006.
Z A G R E B
BIBLIOTEKA

4D - 6342

O sistematskom uzgoju stalnoga glumačkog podmlatka, kojega na našoj pozornici nije nigda bilo u izobilju, sanjao je još dramaturg Šenoa i kazališni odbori 70-tih godina, ali se zbog nestašice i slaba izgleda u uspjeh nije moglo pristupiti djelu. Koncem g. 1881. objavio je urednik Nikola Milan u novinama besplatnu skupnu školu za mlade bogoslove Talije, koji su dotad pojedinačno učili najelementarniju pripremu kod prvih glumaca. No i taj je pokušaj zbog malog odziva i nedovoljne baze već u svom početku uginuo, pa se i opet radilo kao prije: mladi početnici, oslanjajući se više na svoj talenat ili volju za kazalištem nego li na naobrazbu, naučili bi kod dramskih »prvaka« jednu ili dvije uloge, pa nakon prvog, često i jedinog nastupa — naročito ako ih je kritika pohvalila — bili angažirani, te odmah zaposleni u ulogama, koje, zbog slabe pripreme, nisu dospjeli da prouče i svladaju. S druge su opet strane priticale sile od putujućeg kazališta ili diletantskih družina, koje su došle tek do prve pozorišne rutine.

Istom je intendantu dru. Stjepanu Miletiću uspjelo, da osnuje i da g. 1896. u djelo provede prvu hrvatsku dramatsku školu: da stane na put diletantizmu, kojim su se u podmlatku odgajali mediokriteti bez osnove za umjetnički razvoj, da dade glumačku abecedu pravim talentima, koji se imaju odgojiti za korisne članove a možda i za velikane narodnog kazališta — kako to otprilike razlaže u svojim dramaturškim zapiscima: »Hrvatsko glumište« (II. knjiga, str. 213. i d.).

Tu je školu postavio Miletić sam, a imalo ju je i uzdržavati kazalište samo, jer od tadanje vlade »nije nitko ni pomišljao, da bi u dramatsku školu uloženi kapital danas ili sutra amortizirao i glavnice«. Jedino je ravnateljstvo glazbenog zavoda, u kojem je već postojao odio za deklamaciju, ustupilo potrebne prostorije i uredovno osoblje, no druge se godine zbog razmirica između intendanta i ravnatelja glazbenog zavoda (prof. Klaića) dramatska škola preselila u novu zgradu Dioničke tiskare kraj kazališta upotrebljujući i prostorije »Kola« te samog kazališta.

Miletićeva »hrvatska dramatska škola«, odobrena od vlade (koja je na zaključne ispite izašiljala svoje povjerenike i dopustila izdavanje svjedodžbi), imala je i svoj štatu, koji je sav odštampan u »Hrvatskom glumištu« (II. str. 215. i d.). Po njem nije škola ustrojena uz kazalište nego uz »narodni zemaljski glazbeni zavod« ali »pod nadzorom dra. Stjepana pl. Miletića, člana zavodskog ravnateljstva i intendanta hrv. zemaljskog kazališta«. Škola se dijelila u dva tečaja, od kojih se prve godine (a tako bi se imalo i svake druge godine) otvorio prvi, a taj je naredne školske godine 1897./8. bio drugi i ujedno

posljednji, jer je škola nakon Miletićeva odstupa prestala. Glavna je školska osnova bila: poučavanje u deklamaciji, predavanju i dramskom prikazivanju, a osim toga duševno i tjelesno usavršavanje i obrazovanje učenika. Za primanje se uz moralnu i duševnu sposobnost učenika tražila »prikladna spoljašnost, čist organ, potpuno poznavanje hrvatskog jezika i školska naobrazba, koja odgovara barem višim pučkim školama«, a to se na prijamnom ispitu moralo prosuditi. U školu su mogle biti primljene djevojke s navršenom 15. i mladići s navršenom 16. godinom, a kod upisa su trebali da pridonesu krsni list, liječničku i posljednju školsku svjedodžbu, te reverz roditelja ili skrbnika, da su sporazumni i da će učenika pristojno opskrbljivati. Školarina je iznosila 30 forinti godišnje, a upisnina za oba tečaja 5 for. Ustanovljeni su bili i ispiti, i to koncem svake školske godine zaključni (deklamacije pjesama naizust, predavanje monologa iz drame i čitanje proze bez pripreve) a na koncu škole t. zv. umjetnički ispit (recitacija i mimično prikazivanje jednog prizora ili monologa iz drame, ispit iz repertoara od najmanje 24 klasičke i moderne drame uz pomoć šaptaoca, recitacija bez pripreve). Na koncu prvog tečaja imala se dati jedna javna predstava, a u drugom tijekom godine bar tri, od kojih je posljednja zamašna za ocjenu.

Miletiću je lebdjela pred očima kao glavna svrha ove škole, da učenici uz svoje glumačko zanimanje »steku i nužno dramaturško, estetičko i historijsko znanje«, pa je prema tomu naučnu osnovu za prvi tečaj namijenio više teoriji a za drugi više praksi. Osobito mu je bilo stalo do toga, da se učenici već u početku priviknu pravilnomu i čistom izgovoru, u čem je svomu dramaturgu dru. Nikoli Andriću odredio 5 sati obuke na tjedan, dok je retorsko i logično naglasivanje preuzeo prof. Ferdo Ž. Miler, kasniji dramaturg. Povijest svjetske, naročito dramske literature predavao je akademik prof. Pero Budmani, koji je uz Andrića osobito ušao u volju učenicima, hrvatsku poetiku uz crtice iz književnosti i kazališta prof. dr. Josip Florščütz, a povjesno-dramske crtice dr. Milan Šenoa. Štaviše i sam intendant Miletić održao je po koje predavanje iz povijesti kazališta ili iz estetske i tehničke analize svjetskih drama. Glavni predmet: glumljenje preuzeo je Miša Dimitrijević kao najprirodniji tadanji glumac naše pozornice.

Da se dobije pregled i razdioba tadanjeg školskog rada u svim predmetima i da se prema tome povuče paralela s radom i shvaćanjem naše sadanje škole nakon četvrt vijeka, — donosimo ovdje doslovno po Miletiću taj »naukovni red«:

I. tečaj.

1. Učenje čistog hrvatskog izgovora i naglašivanje riječi: 5 sati na tjedan. (Dramaturg prof. dr. Andrić.)
2. Logičko i retorsko naglašivanje besjede; deklamacija; 4 sata na tjedan (prof. Miler.)
3. Pouka u dramskom prikazivanju; 2 sata na tjedan. (Miša Dimitrijević, član hrv. zem. kazališta.)
4. Francuski jezik; 2 sata na tjedan. (Dramaturg prof. dr. Andrić.)
5. Dramatska mimika (s opernom školom); 2 sata na tjedan. (Vaclav Anton, član hrv. zem. kazališta.)

6. Mačevanje (s opernom školom); 1 sat na tjedan (dr. Franjo Bučar.)
7. Povijest svjetske književnosti s osobitim obzirom na dramsku literaturu; 2 sata na tjedan (prof. Budmani.)
8. Estetika; 2 sata na tjedan. (Nadzornik, intendant dr. Miletić.)
9. Hrvatska poetika; 1 sat na tjedan (prof. dr. Florschütz.)
10. Povijest kazališne umjetnosti i kazališta; 2 sata na tjedan (dr. Miletić.)
11. Povijesne crtice s obzirom na dramske proizvode (prof. dr. Šenoa.)
12. Njemački jezik (neobligatno); 1 sat na tjedan. (Dr. Florschütz.)
13. Ples (s opernom školom); 2 sata na tjedan. (Prima ballerina Grondona.)

Učevno gradivo: Priručna knjiga po Benedixovu sustavu. Čitanje štiva i pjesama iz čitanke za gimnaziju, te Matičine »Antologije«, Jurkovića, Trifkovića i t. d. Učenje lirskih i epskih pjesama: Preradovićevih, Mažuranićevih, Šenoinih, Harambašićevih i drugih. Čitanje dramskih komada i scena s razdijeljenim ulogama, s obzirom na njihovu tehniku i analizu karaktera. Učenici dobivaju domaće pismene zadaće o analizi dramskih karaktera, o tehnici cijelih drama i t. d.

II. tečaj.

1. Učenje pojedinih uloga s obzirom na logički i gramatikalni naglas; 2 sata na tjedan. (Prof. Miler.)
2. Učenje na izust pojedinih uloga i scensko prikazivanje, praktički provedeno. Stvaranje i učenje propisanog repertoara; 8 sati na tjedan. (Dimitrijević.)
3. Tehnika drame po Freytagu; 1 sat na tjedan. (Dr. Florschütz.)
4. Analiza pojedinih svjetskih drama s osobitim obzirom na dramsko prikazivanje; 2 sata na tjedan. (Dr. Miletić.)
5. Francuski jezik. Čitanje prizora iz francuskih konverzacionalnih gluma, a (za naprednije učenike) također prikazivanje u francuskom jeziku; 2 sata na tjedan. (Dr. Andrić.)
6. Crtice iz hrvatske književnosti s obzirom na razvoj hrvatskog kazališta po Andrićevoj »Spomen knjizi«; 2 sata na tjedan. (Dr. Florschütz.)
7. Mačevanje; 2 sata na tjedan. (Dr. Bučar.)
8. Praktična obuka u kostimiranju, ličenju, udešavanju maske; 2 sata na tjedan. Rekvizite imaju učenici sami da nabave. (Dimitrijević.)
9. Povijest kostima; 1 sat na tjedan. (Garderobier Rösch u garderobama hrv. zem. kazališta, praktički predloženo.)
10. Njemački jezik (neobligatno); 2 sata na tjedan. (Dr. Florschütz.)
11. Povijesne crtice; 2 sata na tjedan. (Dr. Šenoa.)

U ovu se prvu glumačku školu javilo 30 učenika, ali ih je nakon prijamnog ispita pred povjerenstvom profesora primljeno samo 7. To su bili: Bach Josip, Horvatić Franjo, Konrad Matilda, Prejac Gjuro, Šram Gizela, Štefanac Josip i Vavra Nina; druge je godine (nakon privatnog studija kod dra. Andrića) u drugi tečaj primljen Raić pl. Ivo, a hospitirali su Car Ljubica, kao član kazališta i Bugarin Vezarev, izaslan od vlade. Od ovih je prvih učenika 5 načinilo lijepu karijeru ~~u kazalištu~~ došlo do prvih mjesta u našem kazališnom životu. To su: Bach, kasniji redatelj i nadredatelj, ravnatelj drame i ~~administrativni~~ administrativni direktor; Prejac kasniji glumac i pjevač, redatelj i nadredatelj, te intendant osiječkog kazališta, ~~Štefanac~~ Štefanac, Raić neprekidni član našeg kazališta, uzato nadredatelj drame i opere te ~~ravnatelj~~ ravnatelj drame; Štefanac, ~~glumac~~ prvak glumac dramskog repertoara i Vavra Nina, prvakinja umjetnica.

Ostali (Horvatić, Konrad i Šram) nisu se kasnije posvetili kazalištu.

kao stalni član našeg kazališta (s lanjskim godišnjim gostovanjem u Splitu). Ostali (Horvatić, Konrad i Šram) nisu se kasnije posvetili kazalištu.

Dne 8. lipnja 1897. bila je u kazalištu prva predstava ove prve, Miletićeve dramske škole nakon prve školske godine (ujedno posljednja predstava u sezoni). Otvorila se originalnom deklamacijom »Glumčeva duša«, koju je složio glavni učitelj glume M. Dimitrijević, a deklamirao Prejac. Zatim se izvodila vesela igra Scribea i Lemoinea »Put kroz prozor«, a sudjelovali su: Štefanac (barun), Horvatić (Raoul), Konrad (Gabrijela), Vavra (markiza) i Šram (Liza); iza toga: Vossov »Vae victis«, II. čin, 5. prizor s ovim likovima: Štefanac (Napoleon) i Prejac (Grof Mario), a napokon Trifkovićeve vesela igra »Ljubavno pismo«, u kojem su glumili: Prejac (Vidić), Vavra (Marija), Konrad (Evica), Štefanac (Milan), Bach (odvjetnik Dražić), Šram (Sofija) i Horvatić (sluga Ivan). — U drugoj su školskoj godini ovi prvi pitomci prema statutu tri puta samostalno nastupali. Tako na dan 1. veljače 1898. izlaze s dvije vesele igre: sa Scribe-Legouvé-ovom »Borbom gospodja«, u kojoj je sudjelovala Vavra kao grofica Autreval, Konrad kao Leonija, Prejac kao Flavigneul, Bach kao Grignon, Štefanac kao Montrichard, Horvatić kao podčasnik i Raić kao sluga; zatim s Premary-jevom »Doktorom Robinom« (Prejac — Garrick, Štefanac — Jackson, Konrad — Mary, Raić — sir Artur i Šram — Edita). — Dne 6. V. 1898. izlaze ovi »pitomci dramske škole«, kako se na kazališnoj cedulji zovu, sa svojim autorom, mladim Srdjanom pl. Tucićem, koji je upravo za njih napisao svoj dramski prvijenac, naturalističku aktovku »Povratak«. Bilo je to premiersko veče, na kojem se »Povratak« davao između dva druga noviteta: dviju veselih igara F. Ž. Milera (»Prva kiša« i »Stričeva oporuka«), te na juriš osvojio publiku, a mladi su učenici bili pohvaljeni više nego njihovi stariji drugovi u ona dva komada. To su bili: Prejac (Ivo), Konrad (Jela), Vavra (Kata), Štefanac (Stanko), Šram (Marta), Bach (Luka) i Horvatić (Dako), dok je Raić dobrovoljno statirao kao vodič slijepog Daka.

Nedugo zatim, već 25. istog mjeseca nastupili su ti dijeci u ispita pred povjerenstvom profesora primljeno samo 7. rujna 1898. — Josip, Horvatić Franjo, Konrad Matilda, Prejac Gjuro, Jela, Štefanac Josip i Vavra Nina; druge je godine (nakon studija kod dra. Andrića) u drugi tečaj primljen Raić pl. — Josip, Horvatić Franjo, član kazališta i kasniji inspicirali su Car Ljubica, kao član kazališta i Bugarin Vezarev, izaslan od

ovih je prvih učenika 5 načinilo lijepu karijeru ~~u kazalištu~~
~~u kazalištu~~ došlo do prvih mjesta u našem kazališnom
 su: Bach, kasniji redatelj i nadredatelj, ravnatelj drame
 administrativni direktor; Prejac kasniji glumac i pjevač,
 nadredatelj, te intendant osiječkog kazališta, ~~redatelj kazališta~~
 ; Raić neprekidni član našeg kazališta, uzato nadredatelj
 opere te ~~redatelj kazališta~~ ravnatelj drame; Štefanac, ~~redatelj kazališta~~ prvak
 tramskog repertoara i Vavra Nina, prvakinja umjetnica.

ali (Horvatić, Konrad i Šram)
 su se kasnije posvetili kazalištu.

Norfolka u Shakespeareovu Rikardu III. Isto je tako Vavra debutirala već 29. IV. 1897. kao Percy-jev paž u Shakespeareovu Henriku IV. A i za vrijeme učevnih godina nastupali su učenici u prigodnim kazališnim novitetima bilo kao manje uloge, na pr. u Rostandovoj Samaritanki g. 1898. (Raić — Natanael, Prejac — Ivan, Bach — Šoer, Horvatić — četvrti čovjek u Samariji) ili u Cidu g. 1898. (Vavra — donna Urraka, Bach — don Sancho) itd. bilo kao statiste na pr. u Sardouovu Thermidoru, Heigelovoj Jozefini Bonaparte, u istoj Samaritanki (narod), štaviše i u operama na pr. u »Tannhäuseru« (kraljevi) i drugdje, dakako bez honorara. Zato se, mimogred budi rečeno, ne može razumjeti ona rečenica u Miletićevu »Hrvatskom glumištu« (knjiga II. str. 220.), koja je u zagradi, a glasi: »Statirali nisu nikada«. (Ili je on razlikovao individualno statiranje od onog najnižeg, automatskog i kolektivnog?)

Poslije Miletića rekrutirale su se i opet svježije sile što od privatne poduke što od pokrajinskih kazališta; napredak je bio u tom što su sad stariji glumci u svojim pojedinačkim školama više radili (Anton, Dimitrijević, Ružička-Strozzi, Borštnik, Freudenreich i dr.) i što su se manja kazališta digla iznad putujućih družina; a bilo je i debitantata, koji su se u stranom svijetu spremali za svoju karijeru.

Ali potreba se glumačke škole po Miletićevu uzoru osjećala uvijek, ma da joj se nije moglo doskočiti što iz financijskih razloga, a možda još više stoga, što nije bilo podesnog glavnog učitelja glume, koji bi pružio nesamo praktičnu poduku detalja (često dosad samo spoljašnjih) nego i cijelu poduku u glumljenju davao na znanstvenoj, metodičkoj osnovi. Medjutim i taj se nakon dva decenija našao: prevrat u Rusiji nanio je g. 1919. u Zagreb odličnog glumca i redatelja Jurja Erastovića Ozarovskoga, koji je stekao praksu na petrogradskoj akademiji i bio na glasu kao izvrsni glumački učitelj, pa je trebalo tu rijetku priliku iskoristiti. To je učinio kazališni dramaturg i redatelj dr. Branko Gavella, koji je dne 15. rujna 1919. podnio vladi predlog o pripremama za osnutak dramske škole, to jest privremenu, provizornu obuku u okviru kazališta i kazališnih sila, naročito Ozarovskoga te stručnih učitelja, koji su u svezi s kazalištem; nastavni zbor imao bi da imenuje intendant uz odobrenje vlade, a troškove bi nosilo kazalište uz vladino pokriće eventualnog deficita. Obrazložen je taj prijedlog općenitim i modernim umjetničkim opažanjima, koja — i opet zbog paralele s prijašnjim radom — donosimo ovdje doslovno:

»Ukoliko se još kod drugih umjetnosti može zbog teoretskih razloga sumnjati o uspješnosti i prijeko potrebi osnivanja i podržavanja umjetničkih škola, to je kod umjetnosti glumačke zbog zasebnih uslova njena vršenja takova potreba posve jasna i nesumnjiva. Slikarstvo, slično kao i druge umjetnosti, mogu da žive od samih genija, koji suvereni u stavljanju i postizavanju svojih ciljeva sami sebi stvaraju svoju tehniku, dok je vršenje glumačke umjetnosti vezano na organizaciju skupina, koje će uz velike genije u sebi morati uvijek sadržavati oveći broj vještlh, spremnih i savjesnih umjetničkih radnika.

Osim toga tehnička sredstva i materijal drugih umjetnosti već po svom karakteru imaju materijalnu i tehničku vezu s vještinama, koje se vrše i naučaju bez obzira na čiste umjetničke ciljeve. One su dijelovi općenito poznatih tehnika. Materijal glumačke umjetnosti, riječ i gesta usko su vezani sa svaki-

danjim psihofizičkim funkcijama našega života, mi ih vršimo a da nismo potpuno svjesni o njihovom specifičnom toku, o njihovom specifičnom zasebnom obliku. Da postanu svjesno upotrebljavana umjetnička sredstva, koja će umjetnik svrsi shodno moći regulirati, među njima birati najpodesnija, potrebno je, da mučnim i metodičnim radom budu izlučena iz naviklih veza svagdanjeg i mehaničkog reagiranja, da se očiste od naviklih s cijelim psihofizičkim ustrojem vezanih pogrješaka, asocijativnih kratica. Glumac mora zapravo da nanovo uči govoriti, disati i kretati se.

No ima još jedan naročiti razlog, koji čini osnivanje takove škole baš za naše prilike veoma potrebnim. U narodima s ustaljenom jezičnom i društvenom kulturom, moguće je, da glumac početnik u svojoj okolini nadje uzore, prema kojima će se u istančavanju svojih tehničkih sredstava moći ravnati. Kod nas svega toga nema. Naša je jezična kultura u povojima, društvena vrlo nerazvijena i mi imamo već t. zv. gotovih glumaca, koji nisu potpuno svladali jezične tehnike, a da i ne govorim o korektnom štokavskom akcentu i izgovoru. Baš u ovom potonjem pogledu, u utvrđivanju i širenju korektnog akcenta i izgovora, mogla bi dramska škola a po njoj i pozornica, kod nas, koji imamo svu silu inteligenata, koji nisu rođeni u krajevima čistoga govora, da izvrši veliku odgojnu zadaću opće kulturne vrijednosti. Isto je tako stvaranje naše nove ujedinjene države stvorilo mogućnost za otvorenje i uspješan rad mnogih novih pozornica, tako da je nastala prijevka potreba glumačkog podmlatka.

Mi u današnjim prilikama ne možemo čekati, da nam slučaj otkriva nove talente ili da se početnici mukotrpnim i dugotrajnim šegrtovanjem, prepriješteni nesistematskom školovanju, teškom mukom dovinjuju do kakvih takvih glumaca. Spomenuti moram i to, da nam baš u današnjim danima dolaze svaki čas mladi ljudi željni da se posvete glumačkom zvanju, a mi ih moramo ili odbijati ili slati na male pozornice, jer naše, suradnjom opere i drame komplicirane pozorišne prilike, ne dopuštaju intenzivno bavljenje oko početnika.

Prelazeći zatim na konkretni nacrt ove škole kao priprave za definitivnu glumačku akademiju predlaže dr. Gavella ovaku naučnu osnovu:

1. Hrvatsko-srpski jezik. Glavno iz gramatike i teorije akcenta. U prvom redu praktične vježbe. Nastavnik prof. Milan Ogrizović. Taj predmet pohađjali bi i gotovi glumci, kojima još treba vježbe u koretnom govoru.
2. Tehnika glasa i govora. Pravilno disanje, izgovaranje, jezična gipkost (Geläufigkeit), tempo, logični i čuvstveni naglas, dramska melodija, izgradjivanje većih perioda. Nastavnik gdja. Strozzi (Vavra, Markovac, Raić).
3. Glumačko izradjivanje uloga. Dramatski govor, spojen s gestom i mimikom. Najprije na tipičnim vježbama, pojedine tipične kretnje, situacije, male scene, monolozi, dialozi, mali ansambli, zatim izradjivanje cijelih uloga. Praktična poduka u izradjivanju maske. Nastavnik Jurje Erastović Ozarovski. (Raić).
4. Povijest svjetske književnosti s osobitim obzirom na razvoj drame i kazalište. Estetsko-psihološka analiza pojedinih drama s osobitim obzirom na potrebe glumca. Nastavnik dramaturg.
5. Povijest umjetnosti s osobitim obzirom na kazalište. Nauka o kostimu. Nastavnik prof. dr. Artur Schneider.
6. Pozorišna tehnika. Dekor, rasvjeta i t. d. Nastavnik scenograf.
7. Njemački ili talijanski jezik. Nastavnik jedan od stručnih učitelja toga jezika. Svrha nastave izgovor i elementarno razumijevanje.
8. Francuski jezik, k. g.
9. Ples, mačevanje, tjelovježba, sport. Nastavnici baletni meštar i koji od srednjoškolskih učitelja tjelovježbe. (Ovaj je predmet osobito važan, te se ne bi podnipošto smio zanemariti. Mogli bi ga polaziti i gotovi glumci).
10. Elementi muzike i pjevanja. Nastavnik jedan od kazališnih kapelnika. I taj je predmet vrlo važan, jer je izoštren sluh svakom glumcu od velike važnosti.

Škola je ova bila zasnovana na dva tečaja, svaki po deset mjeseci, a prema tomu bi se gornji materijal i podijelio: u hrvatskom jeziku nakon svršenih teoretskih priprava (6 sati na sedmicu) nastavlja se u drugom tečaju vježbanje kao i u prvom (s 2 sata na sedmicu); u tehničkom govora najprije disanje, izgovor, gipkost, tempo (6 sati), a ostalo u drugom tečaju (4 sata); u izradjivanju uloga prvi tečaj ima vježbe (4 sata), a drugi same uloge (8 sati); u svjetskoj književnosti uči prvi tečaj cijelu književnost do svršetka romantike u prvoj polovici 19. stoljeća, uzevši Shakespearea tek kao podlogu i vezu za dalji razvitak književnosti (2 sata), a drugi tečaj potanje analizuje Shakespearea i noviju dramu (4 sata); u povijesti umjetnosti uzima prvi tečaj do svršetka renesanse (2 sata), a drugi od renesanse do danas (4 sata); u ostalim predmetima prema praktičnoj potrebi zadržava se prijamni ispit pred nastavničkim zborom, ali se traži recitacija na izust ili čitanje zadanog odlomka; osim toga je prijam provizoran i nakon dva mjeseca može nastavni zbor neuspješnog učenika svjetovati da ostavi školu. Školarina i oprost od školarine ustanovljuje se kao i u hrvatskom konzervatoriju. Upravu škole imao bi voditi ravnatelj drame uz posebni honorar, a svaki se semestar zaključuje semestralnim ispitom.

Nacrt dra. Gavelle bio je u glavnom prihvaćen vladinim otpisom od 23. X. 1919. br. 37.699 i njemu se samom povjerila privremena uprava škole za školsku god. 1919./20. Ta zapravo (iza Miletičeve) druga dramska škola kao institucija kazališta pod nadzorom vlade stupila je u život u ponedjeljak dne 12. I. 1920. u 8 sati dopodne u dvorani br. 8. glazbenog zavoda — kad je dr. Gavelle u prisustvu ravnatelja drame J. Bacha i nastavnika glume: J. E. Ozarovskog, te njegovih pomoćnika i zamjenika: Tita Strozzi-ja i Josipa Papića (članova kazališta) prvim djacima razložio svrhu škole i njenu disciplinu. Ti su djaci bili: Abramović Mira, Babić Nada, Balenović Marijana, Buzdumović Vanda, Dužsin Dubravko, Eicher Zlatko, Jakšić Ruža, Karásek Emil, Kralj Štefa, Kutnjak Josip, Maglajlić Ibrahim, Matošević Martin, Muradbegović Ahmed, Neimarević Ante, Polak Branko, Rošić Gjuro, Sulić Josip, Šulentić Stjepan i Uršić Pina — ukupno 19; kasnije su se još upisali: Tolla Jola (koncem siječnja), Lončar Marija (u ožujku), Tijardović Ivo (u travnju) i Bohač Betika (pod konac godine) — u svem 23, dok ih se prijavilo bilo preko 40. Kao hospitanti su polazili školu član kazališta Petrović Strahinja (prva 2 mjeseca) i Kosović Katica, koja je došla o Uskrsu i ostala do konca školske godine (sada član Narodnog kazališta u Osijeku).

Nastavnici iz ostalih predmeta — osim spomenutih iz glume — bili su: sveuč. profesor dr. Stjepan Ivšić iz hrvatsko-srpskog jezika, prof. dr. Artur Schneider iz povijesti umjetnosti, dr. Branko Gavelle iz povijesti književnosti, prof. dr. Slavko Ježić iz francuskog jezika, prof. Vladimir Nazor iz talijanskog jezika, prof. Ferdo Krizmanić iz gimnastike i kapelnik Milan Sachs iz glazbe; u svemu 10 nastavnika. Svega je bilo 37 naučnih sati na sedmicu i to: glume 12 sati (svaki dan od 8 do 10 s. dopodne), hrvatsko-srpskog jezika 6 (utorkom, srijedom i subotom od 10 do 12 s. dopodne), povijesti

umjetnosti 3 (ponedjeljkom, srijedom i petkom od 6 do 7 s. popodne), povijesti književnosti 3 (utorkom, četvrtkom i subotom od 5 do 6 s. popodne), francuskog jezika 3 (ponedjeljkom, srijedom i petkom od 5 do 6 s. popodne), talijanskog jezika 3 (utorkom, četvrtkom i petkom od 10 do 12 s. dopodne) i glazbe 1 sat (nedjeljom od 11 do 12 s. dopodne).

Iz glavnog predmeta: glume, uzimao je Ozarovski po svojoj empirijskoj metodi elemente glumačke umjetnosti i to ponajprije mimike, teorijski i praktički: hodanje, sjedenje, ustajanje, stajanje, držanje tijela itd. Zatim je prešao na elemente dikcije i mjerno čitanje uz vježbe za glas (jakost, postav, brzina) na dobivenom i od profesora hrvatskog jezika priredjenom i akcentiranom tekstu (iz Ovidija: »O Galateja« i »Pouči sina i reče...«), a s tim je uporedo išao i slični seminar Ozarovskoga s članovima kazališta. Zatim su nakon teoretskog uvoda u deklamaciju zaredale naročite vježbe u logičnom čitanju kao najbitnijem joj dijelu i u traženju logičnih akcenata, što je uz ponavljanje vježbi za glas i vježbanje mimičkih stavova sačinjavalo glavni dio obuke u glumi sve do konca godine. Prof. Ozarovski bio je, zbog svog gostovanja u Pragu, odsutan od polovine veljače do polovine ožujka, a zamjenjivali su ga po njegovim uputama T. Strozzi i J. Papić uz nadzor dra. Gavelle; ovaj je pomoćni kolegij i inače, naročito u jeziku, bio posrednikom između djaka i prof. Ozarovskoga. Kao pjesnički materijal za vježbe u ritmičkom i logičkom čitanju služile su Ozarovskom Turgenjevljeve Pjesme u prozi (Pseto, Prosjak i Zadovoljan čovjek), a njegovim zamjenicima prvi prizor iz Eshilova Prometeja. Kasnije je Ozarovski prešao na recitaciju stihova i onda na dijalog, pa radio s djacima Turgenjevlevu scenu »Mjesec dana na ladanju«, a iza toga III. čin Tolstojeve drame »Plodovi naobrazbe« za produkciju na koncu godine.

U satovima hrvatsko-srpskog jezika predavao je prof. Ivšić o pripravama za fonetsko čitanje, spremao tekst za glumu i akcentuirao ga, a onda uzeo temeljito teoriju o akcentima i kvantitetama, tvorbu glasova (fonetsku tabelu), asimilaciju i dr., te vježbao izgovor.

U povijesti književnosti davao je dr. Gavella općenite poglede na veze književnih proizvoda s umjetničkim razumijevanjem i interpretiranjem, naročito lirike s melodijom govorene riječi a onda segnuo u starinu, u povijest drame i pozornice te osvijetlio pojam tragičnog i komičnog kod Grka, dok je u povijesti umjetnosti dr. Schneider iza teoretskog tumačenja umjetničkih grana (arhitekture, plastike i slikarstva) prešao na pregled razvoja umjetnosti od njenih prapočetaka u predhistorijsko doba do Egipćana, pa dalje u Grka i Rimljana sve do kršćanske umjetnosti s osobitim obzirom na stav tijela. U satovima francuskog jezika vježbao je dr. Ježić poglavito izgovor i praktičnu konverzaciju uz učenje najobičnijih fraza, a isto tako u talijanskom jeziku prof. Nazor, koji je s djacima od prvog sata samo talijanski razgovarao te ubrzo s njima počeo i deklamacije iz talijanskih pjesama. Kod gimnastike je prof. Krizmanić vježbao najviše švedsku gimnastiku i vježbe na spravama,

zatim mačevanje i tennis, dok je s učenicama naposeb uzimao proste i ritmičke vježbe. Napokon je kapelnik Sachs u onom jedinom satu glazbe prošao s učenicima najglavnije iz teorije: skale, intervale, melodije u frazi (s praktičnim traženjem), elemente komponiranja, nastajanje pjesme itd.; kraj toga je predavao o novim strujama u muzici i prigodom opernih premijera protumačio njihovu glazbu.

O Uskrsu se g. 1920. dogodila promjena u upravi škole. Dra. Gavellu, koji je 18. veljače bio imenovan ravnateljem dramske škole, zamijenio je na tom mjestu prof. dr. Branimir Vizner-Livadić otp. vlade od 12. travnja 1920. br. 16.145. Malo za tim imenovan je nadzornikom zavoda vladin tajnik Julije Benešić, koji je jednako pospješivao podržavljenje škole, pribavio siromašnim učenicima znatne potpore i zalagao se u svakoj prilici za procvat škole. Kao prvi stalni nastavnik dodijeljen je toj školi prof. dr. Milan Ogrizović, koji je od dra. Gavella preuzeo povijest književnost (uzevši dalje grčki teatar i grčku tragediju), a osim toga predavao kao posebni predmet tehniku drame: elemente tehnike i Aristotelovu poetiku uz isporodbu s modernom dramom (2 sata na sedmicu: utorkom i petkom od 11 do 12 s. dopodne). Dr. Gavella ostao je i dalje nastavnikom škole predavajući 2 sata na sedmicu (nedjeljom od 9 do 11 sati dopodne) novi predmet: praktičnu dramaturgiju, neke vrsti seminar, na kojem su se pojedini veliki prizori iz svjetskih drama ogledavali s glumačkog i s režijskog stajališta. Satnica se i inače izmijenila utoliko, što je povijest književnosti došla dopodne (ponedjeljkom, četvrtkom i subotom od 11 do 12 s. dopodne), dok se francuski jezik i povijest umjetnosti predavao ponedjeljkom, srijedom i subotom od 3 do 5 s. popodne (u jednom razredu zagrebačke I. realke), tako da su učenici ostala tri popodneva imali slobodno; obuka u talijanskom jeziku izostala je o Uskrsu zbog odlaska prof. Nazora u Crikvenicu.

Učenička produkcija, koja se — dne 30. lipnja 1920. u 6 sati popodne u velikoj dvorani glazbenog zavoda — obdržavala za vladu (prisustvovao povjerenik dr. A. Bazala), kazališnu upravu te samo za rođjake, staratelje učenika i druge uzvanike i zastupnike novinstva, imala je da bude revija postepenih rezultata, što ih je u glumi postigla škola i metoda prof. Ozarovskoga. Prema tomu je bio udešen i program. Najprije je T. Strozzi ispitivanjem svih učenika na podiju protumačio principe te škole i na učenicima ih demonstrirao. Zatim je učenik D. Dujšin recitirao samo metrički tekst: »O Galateja«, a onda su svi učenici u zboru govorili tekst: »Pouči sina i reče« isto metrički ali u varijantama različitog tempa, visine i snage, dok na koncu nisu prešli u logično zborno recitiranje istog teksta s gestima. Druga je točka bila recitiranje proze i pjesama, koje su se u školskoj godini uzele, i to od Turgenjeva »Pseto« (govorio učenik A. Muradbegović), »Prosjak« (učenik E. Karásek) i »Zadovoljan čovjek« (učenica N. Babić), te od Nazora pjesmu »Sunčev pjevač« (govorio učenik Gj. Rošić) i Čurčinovu pjesmu »Na plesu« (govorila N. Babić). U trećoj su točki stoječki (bez glume!) logički govorili dijalog iz Turgenjevljeva »Mjesec dana na ladanju« učenici Gj. Rošić (Aleksiej Nikolajevič) i Š. Kraljeva (Vjera Aleksandrovna), a slično se govorio

i prvi prizor iz Eshilova »Prometeja« (Sila — E. Karásek i Hefaešt — D. Dujšin). Četvrta su točka bile nijeme mimičke vježbe: za sluh, za njuh, za okus i naročito vježbe u trima stavovima (ekscentričnom, koncentričnom i normalnom). — U drugom dijelu, nakon pauze, govorili su gotovo svi učenici s logičnim akcentom, sjedeći u okrugu na podiju, treći čin iz Tolstojeve drame »Plodovi naobrazbe« bez gesta. Samo posljednju točku — isti onaj prizor iz »Mjesec dana na ladanju« — odigrali su s gestima i kao da su na pravoj pozornici učenik B. Polak i učenica M. Balenović, a ovim se je i ovakim rasporedom htjelo pokazati, da su se u prvom tečaju učili elementi i pojedini dijelovi glumačke umjetnosti, dok je studij čitavih uloga i skupne igre bilo određeno kao zadaća drugog tečaja.

Od upisana 23 učenika i ostalo ih je tijekom godine 9, i to: Abramović Mira (pred Uskrs, prešla filmu u Beč, gdje je iste godine i umrla), Bohač Betika (pod konac), Buzdumović Vanda (iza prva 4 mjeseca), Jakšić Ruža (iza prva 2 mjeseca), Kutnjak Josip (iza podrug mjeseca), Lončar Marija (pod konac), Neimarević Ante (iza prva dva mjeseca), Tolla Jola (iza 4 mjeseca) i Uršić Pina (odmah početka, zbog bolesti). Klasificirano je 14 učenika i to s odličnim uspjehom 4 (D. Dujšin, E. Karasek, Š. Kralj i Gj. Rošić), s uspjehom 3, s dopuštanjem za ponovni ispit 6 i 1 je ostao neklasificiran. Klasificirani učenici dobili su privremene »izvještaje« kao svjedodžbe s posebnom ocjenom iz svakog predmete dne 30. lipnja. Medjutim bila je povjerenava ravnatelju dru. B. V. Livadiću zadaća, da izradi statut glumačke škole. Koncem ove prve školske godine održao je ravnatelj s profesorskim zborom nekoliko sjednica, na kojima se pretresao njegov nacrt novih pravila o »zadaći i organizaciji, naučnoj osnovi, statutu, disciplinarnom redu te poslovniku za učiteljski zbor« buduće dramatske škole, za koju se predložilo, da bude državnim zavodom i da se zove »Glumačka škola u Zagrebu«. Ban Hrvatske i Slavonije prihvatio je otpisom od 3. kolovoza 1920. br. 26.948 ta pravila bez ispravka, koja su osnovka sadanjoj školi, a koja glase:

I. Zadaća i organizacija glumačke škole.

§ 1.

Uz Narodno kazalište kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu osnovana dramatska škola proglašuje se počevši od školske godine 1920/21. glumačkom školom.

§ 2.

Zadaća je tome zavodu, da pripravi darovitu mladež za glumački stalež sve do istupa na pozornicu. To on postizava na osnovi opće duševne naobrazbe, kulture govora, tjelesnoga uzgoja i uskog dodira s praktičnim pozorišnim poslovanjem.

Zavod je namijenjen mladeži obojega spola, pa po tom sve ustanove sadržane u ovoj naredbi vrijede i za učenice.

§ 3.

Ova škola podaje učenicima, koji se kane posvetiti glumačkoj umjetnosti, onaj stepen umjetničkoga obrazovanja, koji je potreban za primanje u glumačku državnu službu.

Obuka u glumačkoj školi traje u pravilu 3 godine. Izuzetak može dopustiti kr. hrv.-slav. zemaljska vlada, povjereništvo za prosvjetu i vjere.

§ 4.

Za primanje u glumačku školu traži se od učenika uz glumački talenat prikladna spoljašnost, čist organ, potpuno poznavanje hrvatskoga ili srpskog jezika i školska naobrazba, koja odgovara barem višim pučkim školama.

U školu mogu biti primljene djevojke i mladići, koji su navršili najmanje 16 godina. Za polazak zavoda plaća se naukovina.

Kr. hrv.-slav. zemaljska vlada, povjereništvo za prosvjetu i vjere, može u slučajevima osobito vrijednim oprostiti od plaćanja naukovine u cijelosti ili dijelom. Visinu naukovine određuje kr. hrv.-slav. zemaljska vlada, povjereništvo za prosvjetu i vjere.

§ 5.

Učiteljsko osoblje je sastavljeno od ravnatelja i potrebnoga broja nastavnika.

§ 6.

Ravnatelja i ostalo stalno namješteno osoblje imenuje ban.

Za imenovanje ravnatelja i nastavnika umjetničkih predmeta ne traži se formalno osposobljenje, već u dramskoj umjetnosti javnim uspjesima dokazana umjetnička vještina. Za ostale predmete potrebno je osposobljenje kao u srednjoj školi.

§ 7.

Ravnatelj se uvršćuje u kategoriju zagrebačkih srednjoškolskih ravnatelja s berivima ustanovljenim za ravnatelje srednjih škola.

Za njegovo promaknuće vrijede propisi, koji u tome vrijede za ravnatelje u srednjoj školi.

§ 8.

Nastavnici umjetničkih predmeta uvršćuju se u kategoriju učitelja srednjih učilišta s berivima ustanovljenim za te učitelje. Nastavniku umjetničkih predmeta može ban iza trogodišnjeg uspješnog i besprikornog službovanja podijeliti naslov profesora.

§ 9.

Nastavnicima ostalih predmeta, koji su već u nastavničkoj službi, određuje se primjerena godišnja nagrada.

§ 10.

Glumačka škola u Zagrebu izdržava se na državni trošak.

II. Naučna osnova glumačke škole.

Obuka u glumačkoj školi u Zagrebu obuhvata ove predmete:

1. Hrvatski ili srpski jezik. Obuci u hrvatskom ili srpskom jeziku svrha je prisvojenje pravilnoga štokavskoga govora.

2. Povijest književnosti. Glavna je svrha pregled književnosti svih kulturnih naroda s osobitim obzirom na povijest dramske umjetnosti.

3. Povijest umjetnosti. Obučavanju povijesti umjetnosti svrha je dvojaka. U jednu ruku treba učenicima u kratkom pregledu prikazati razvoj umjetnosti kao jedne organske cjeline, počevši od najstarijih i prehistorijskih vremena sve do dana današnjega (uključivši i umjetnost dalekog Istoka), ističući sveudiljno naročite stilske značajke. Osobitu pažnju valja pri tome prikloniti gesti, stavu i izražaju čovječjem, naročitostima kostima, uresa, pokućstva, ukratko čitave kulturne sredine; u drugu pak ruku treba pokazati, kako su tijekom razvoja izražajna sredstva i stilske osebitosti likovne umjetnosti došli do izražaja u pozorišnom umijeću.

4. Elementi svjetskih jezika.

5. Gluma. Obuka u glumi je analitička i sintetička.

A. Analiza. Analitička razdioba dramske umjetnosti obuhvata poeziju, mimiku, deklamaciju, šminkanje i kostimiranje.

a) Poezija. Historijski pregled i veza s psihologijom, estetikom i poetikom.

b) Mimika. Historijski pregled. Tehnička mimika. Hod, stajanje, sjedenje, klečanje, ležanje, centar težine i t. d. Mimička gimnastika. Izučavanje Sartovog sistema po Giraudetovoj knjizi. Trijada duha i tijela i razdioba mimičkih pojava u koncentrične, normalne i ekscentrične, vježbe u kombinacijama tih pojava. Mimika ruke kao organa volje. Zakoni gipkosti i ravnoteže. Kombinacije mimičkih vježba s dikcijom. Umjetnička mimika. Kompozicija mimike raznih dijelova tijela. Klasifikacija umjetničkih pojava u fiziološke, logičke, simboličke, ilustrativne i psihološke. Mimičke zadaće uz razvitak umjetničke fantazije. Mimika petero čutila. Mimodrama. Pantomima. Plastika. Classe maintien. Mimičke scene s muzikom i riječju. Utjecaj mimike na deklamacioni ton po zakonima Ozarovskoga. Nijema predstava u maski i kostimu.

c) Deklamacija. Općenito. Dikcija. (Tehnička strana deklamacije). Zvuk čovječe riječi. Anatomija i fiziologija glasa. (Anatomija organa disanja. Udisanje i izdisanje. Disanje u logičkoj podjeli slobodne i vezane melodije). Studiranje fonetike. (Pravilan, jasan, dovoljno snažan i lijep izgovor), vokalika (gipkoća, punoća, snaga i ljepota glasa), akustika (fiziologija sluha, skale i pogadjanje tona, čitanje teksta u intervalima i ensembli; polifoničke skale). Metričko i melodičko čitanje. Umjetnička deklamacija. Umjetnička deklamacija kao kombinacija logičkog i emocionalnog čitanja: a) Logičko čitanje. (Melodija. Fraze. Muzika slavenskog gramatičkog akcenta, Hijerarhija riječi. Podjela fraza. Pauze. Puntuacija. Akcenti snage i tempa. Prijelaz od melodije do melodije. Interval centara susjednih logičkih melodija). Vježbe u prozi i stihu, u duetu i ensembli. b) Emocionalno čitanje. Uloga fantazije za tvorbu tona. Upotreba slika iz života za vježbanje fantazije. Subjektivni odnošaj glumca k tekstu i njegove granice. Umjetnički realizam. Kolorit i stil deklamacije. Analize tekstova. Lirički i dramski ton. Čitanje lirskih, epskih i dramskih tekstova u prozi i stihu.

d) Šminkanje. (Maskiranje). Povijest mu. Veza šminkanja s vlasuljarstvom. Tehničko maskiranje. Izučavanje osobitosti svog lica. Ličila. Naljepci. Higijena maskiranja. Lirička maska. Hladne i tople boje. Red šminkanja. Opći teint. Ličenje očnih šupljina. Popunidbeni ton obraza i ušiju. Nijanse. Šminkanje vrata i ruku. Pohrana ličila. Umjetničko maskiranje. Promjena liričke maske s karakternim oznakama. Dramatička maska. Promjena svog lica u ono, koje traži drama po fotografiji ili režijskom napatku.

e) Kostimiranje. Estetika kostima. Historija kostimiranja u kazalištu. Tehnika kostimiranja. Materijal, boje, kroj, ornamentacija, obuća, naglavak, rukavice, ukrasi. Moda. Imitacija štofova. Izgled kostima (stari, novi i t. d.). Literatura o kostimiranju. Umjetničko kostimiranje. Kostim kao materijal, linija i kolorit. Veze kostima s milieuom, licem i dobom. Lirički kostim. Sopstveni kroj po poznavanju svoje figure. Dramatski kostim. Narodni jugoslavenski kostim. Odjeća savremena u pojedinim staležima. Manira nošenja. Kratki pregled od antike do sadašnjosti.

B. Sinteza. Prijelaz od elemenata k sintezi. Klase scenskog personificiranja, od liričkog nastrojenja do dramskog izražaja. Lučenje autorovog lika od lika teksta. Učenje uloga kao dio drame. Komad. Monolog. Dialog. Ensemble. Opće scene. Mase i narodni prizori. Odnosaj glumca prema partnerima i redatelju. Općenito o režiji. Classe redateljski.

6. Glazba. Uče se elementarni pojmovi glazbe, veza između glazbe i melodije riječi; općenito poznavanje povijesti opere i njenoga odnosa prema drami.

7. Gimnastika. Svrha obuke u gimnastici je, da učenik steče okretnost gibanja i da postigne skladnost kretanja, nadalje, koliko je potrebno za dramu, da se uputi u mačevanje, ples i sportove, koji se na pozornici moraju poznavati.

Prvi tečaj.

1. Hrvatski ili srpski jezik. Najglavniji pojmovi iz tvorbe glasova (fonetika), koliko je potrebno za razumijevanje štokavskog književnog izgovora prema dialektičnom izgovoru. Odvikivanje od dialektičnih izgovornih osobina. Principi našega pravopisa osobito sa obzirom na slučajevne, gdje se zbiljski izgovor ne podudara s pravopisom. Glavna pravila za štokavsku akcentuaciju (osobito za skakanje akcenta na prijedlog) i kvantitetu vokala uopće. Rečenični akcent u glavnim crtama. — 5 sati na sedmicu.

2. Povijest književnosti: Stara orijentalna književnost uopće, a drama i dramatična prikazivanja napose: u Indiji, Kini i Perziji. Isto tako u grčkoj i rimskoj književnosti s osobitim obzirom na razvoj drame i scene od najprimitivnijih zametaka do savršenih izdanaka u tragediji i komediji. Eshil, Sofoklo i Evripid uz čitanje Aristotelove Poetike s obzirom na tehniku i na zakone tragedije. Komedije Aristofanove i Menandrove, a s njima u vezi Plautove i Terencijeve. Kršćanska prikazivanja u srednjem vijeku, renesansa i talijanska opera. Engleska drama za Elizabete. Shakespeare s potanjom analizom najglavnijih mu djela. Epigoni i književnost za Stuartovića, Sheridan. Uporedo razvoj pozornice stare, sredovječne i Shakespearske uz razvoj dramske tehnike vanjske i unutarnje. — 3 sata na sedmicu.

3. Povijest umjetnosti: O pojmu likovnih umjetnosti. Umjetnost mlađeg kamenog i bronsanog doba. Umjetnost egipatska, kaldejska i perzijska. Umjetnost egejska i mikenska. Grčka umjetnost prije Fidijske. Fidijska i Partenon. Praksitel, Skopas i Lizip. Grčka umjetnost poslije Aleksandra Velikog. Sitna umjetnost grčka. Etruščanska i rimska umjetnost. Kršćanska umjetnost zapadna i istočna. Romanska i gotička umjetnost. Plastika romanskog i gotičkog doba. Arhitektura renesanse. Renesansa u Sieni i Firenci. Mletačka umjetnost. — 3 sata na sedmicu.

4. Elementi svjetskih jezika. Općenito o fonetici. Glasovi talijanskog jezika. Izgovor u rečenici. Naglasak. Najobičnije riječi, fraze i poslovice. Izgovor imena auktora i glavnih književnih imena. Glavni potezi iz gramatike. Iza toga izgovor francuskog jezika. Sličnosti i različnosti u izgovoru i pismu između francuskog i talijanskog s jedne strane te hrvatskog s druge strane. Poslije kratka skica francuskog literarnoga razvoja s izgovorom imena auktora i osoba u književnim djelima. Običnije fraze, poslovice, pozdravi i t. d. Elementi gramatike. Prigodice se spominju i glavne karakteristike španjolskog pisanja i izgovora, te se vježba izgovor najobičnijih imena. — 3 sata na sedmicu.

5. Gluma. Tehnička strana glume. — 12 sati na sedmicu.

6. Glazba. — 2 sata na sedmicu.

7. Gimnastika. — 3 sata na sedmicu.

Drugi tečaj.

1. Hrvatski ili srpski jezik. Specijalna pravila za promjenu akcenta, koja dolazi s promjenom riječi. Neke pojedinosti rečeničkoga akcenta. Ton u rečenici. Udešavanje tona. Principi metrike i odstupanja od običnoga izgovora u vezanom govoru. Najglavniji pojmovi o izgovoru ruskom, poljskom, i češkom, koliko je potrebno zbog izgovora kojega imena. — 5 sati na sedmicu.

2. Povijest književnosti. Španjolska književnost i drama za renesanse: Lope de Vega, Calderon i nasljednici s karakteristikom glavnih djela. Francuzi XVII. i XVIII. vijeka s klasicima u literaturi, a napose u drami: Corneille, Racine, Molière, uz analizu najboljih djela, zatim Marivaux i Gozzi. Danci i ostala Evropa. Javljanje gradjanske drame: Diderot, Beaumarchais, Lessing (zajedno dramaturškim mu radom), njemačka klasična drama (Goethe i Schiller), Romantika njemačka (Kleist, Grillparzer, Wagner), engleska (Byron), francuska (Hugo i Musset). Slavske literature, naročito ruska i poljska. Realizam francuski (Dumas sin, Augier, Sardou), engleski (O. Wilde, Shaw), njemački (Gutzkow i dr., Hebbel, Anzengruber, Sudermann),

nordijski (Björnson, Ibsen — zajedno s njegovom dramskom tehnikom). Naturalizam francuski (od Daudeta do Donnay-a), ruski (Tolstoj), skandinavski (Strindberg) i njemački (Hauptmann). Simbolizam i nova romantika (Maeterlinck, Hofmannsthal, Claudel). Novi dramatičari. Pregled jugoslavenske dramske umjetnosti. — 3 sata na sedmicu.

3. Povijest umjetnosti. Lionardo da Vinci i Rafael. Škole: umbrijska, milanska i rimska. Michelangelo i Correggio. Flamska i francuska renesansa. Njemačka renesansa. Dekadansa talijanske umjetnosti i umjetnost španjolska. Nizozemska i flandrijska umjetnost do XVII. vijeka. Francuska umjetnost XVII. i XVIII. vijeka. Engleska umjetnost XVIII. vijeku. Umjetnost XIX. i prve desetine dvadesetoga vijeka s osobitim obzirom na umjetnost slavensku. — 3 sata na sedmicu.

4. Elementi svjetskih jezika. Glavne osobine njemačkog izgovora. Bühnendeutsch. Kratak pregled gramatike. Najobičnija imena, fraze, poslovice. Kratke slike iz njemačke književnosti. Zatim engleski: postanak jezika i današnji oblik. Glasovi i ortografija. Vježbe u izgovaranju. Vježbe u čitanju. Izgovor najvažnijih imena iz geografije, povijesti i književnosti, s naročitim obzirom na dramu. Kratki pregled gramatike. Najobičnije fraze, pozdravi i t. d. Sve s osvrtnom na njemački odnosno francuski jezik s jedne, a hrvatski s druge strane. Na koncu godine po mogućnosti 2—3 sata o holandskom te dansko-norveškom izgovoru. — 3 sata na sedmicu.

5. Gluma. Umjetnička strana glume. — 12 sati na sedmicu.

6. Gimnastika. — 2 sata na sedmicu.

Nastavna osnova za treći tečaj izdat će se naredbenim putem pred početkom školske godine 1921./22.

III. Statut glumačke škole.

§ 1.

Učenici primljeni u glumačku školu ili su redoviti ili hospitanti.

Učenici primljeni u zavod obvezani su na polazak sviju predmeta, koji za njih naučna osnova pobliže određuje. Izuzetno mogu se oprostiti od polaska nekih predmeta izuzevši glumu i hrvatski jezik.

Hospitanti obvezani se polaziti samo one predmete, u koje su se upisali, ali su dužni da sudjeluju kod školskih priredaba.

§ 2.

Novi učenici prijavljuju se u zavod od 10. do 14. lipnja i od 15. do 19. rujna. Dan iza prijavnog roka obavljat će se prijamni ispit. Za učenike, koji su već bili upisani u ovom zavodu, redovni je upis od 10. do 15. rujna.

Učenik treba da kod prijavka predloži krsni odnosno rodni list, semestralnu ili polaznu svjedodžbu onoga zavoda, na kojemu je posljednje polječe bio upisan, privolu roditelja odnosno skrbnika, ako je učenik maloljetan.

Kod učenika, koji se ne mogu iskazati, da su svršili nauke na kojoj školi prema § 4. ustanova o organizaciji glumačke škole u Zagrebu, a pokazuju osobiti glumački dar, može na predlog učiteljskog zbora kr. hrv.-slav. zemaljska vlada, povjereništvo za prosvjetu i vjere, dopustiti upis u glumačku školu.

§ 3.

Učenici ovoga zavoda podvrgnuti su disciplinarnom redu, koji za zavod vrijedi.

§ 4.

Kod upisa imade svaki učenik, koji se po prvi put upisuje u ovaj zavod, platiti upisnu pristojbu od 10 K. Na početku svakoga polugodišta plaća svaki učenik naukovinu 100 K, a hospitant 200 K.

Tko u roku od 8 dana ne plati naukovine, smatra se da je istupio iz zavoda. Uplaćene pristojbe i naukovina ni u kojem se slučaju ne vraćaju.

Kr. hrv.-slav. zemaljska vlada, povjereništvo za prosvjetu i vjere, može vrijednim i siromašnim učenicima na predlog učiteljskog zbora glumačke škole podijeliti oprost od plaćanja naukovine u cijelom ili dijelom.

§ 5.

Školska se godina počinje dne 15. rujna, a svršava dne 15. lipnja. Drugo se poljeće počinje s danom 1. veljače. Obuka traje cijeli tjedan.

Božićni praznici traju od dana pred Badnjakom do uključivo 8. siječnja. Uskrсни praznici traju kroz čitavi uskrсни tjedan uključivo uskrсни utorak. Za ostale blagdane vrijede ista pravila kao za srednja učilišta.

§ 6.

Učenici polaze redovno glavne pokuse Narodnog kazališta kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu, a imaju slobodan pristup kazališnim predstavama sporazumno s kazališnom upravom.

§ 7.

Prijamni ispit obavlja se skupno pred profesorskim zborom. Predmet je ispita: deklamacija pjesme, recitovanje proze na izust, glumljenje naučene dramske scene i čitanje danog teksta. O učenicima, koji se ne mogu iskazati svjedodžbom, da su svršili nauke zahtijevane u § 4. ustanova o organizaciji glumačke škole u Zagrebu za primitak u školu, imade se prije ispita učiteljski zbor uvjeriti, da li imaju dovoljno opće obrazovanosti i spreme.

Učiteljski zbor odlučuje, da li će učenika temeljem ispita primiti u školu ili ne. Protiv toga zaključka zbora nema priziva.

Ako primljeni učenik u prvom polugodištu ne pokaže dovoljno sposobnosti i napretka u naukama, ima mu se daljni polazak škole uskratiti. O tom odlučuje učiteljski zbor bez priziva.

§ 8.

Koncem svakoga polugodišta ispituju se učenici iz svakoga predmeta, no učitelji mogu i pod polugodištem ispitivati učenika.

Prije zaključne svjedodžbe sudjelovat će učenik u najmanje dvije javne ispitne predstave u dvjema znatnijim a različnim ulogama, koje se unose u opasku zaključne svjedodžbe. Hospitanti mogu polagati ispite iz onih predmeta, u koje su bili upisani.

§ 9.

Ako je koji od učenika koncem drugoga polugodišta proglašen nesposobnim u napretku iz kojega od naučnih predmeta, može mu se dopustiti polaganje ponovnog ispita početkom buduće školske godine samo onda, ako je u glumi proglašen sposobnim.

Ponovni ispit iz dvaju predmeta može se dopustiti samo onom učeniku, koji je u glumi pokazao osobit napredak.

§ 10.

Tijekom polugodišta može svaki učenik iz opravdanih razloga zatražiti od ravnateljstva iskaz o polasku škole, u kojem se označuje, da je učenik bio upisan u zavodu, zatim rok, u kojemu je bio učenikom, te razlog, s kojega mu se izdaje taj iskaz.

Godišnji izvještaji izdaju se učenicima koncem školske godine. U njima se nalazi ocjena o marljivosti učenikovoju, te o uspjehu njegovu u predmetima, koje je polazio.

Zaključne svjedodžbe izdaju se javnim učenicima, koji su svršili propisani broj godišta na ovome zavodu. U njima se ocjenjuje marljivost i poprečni napredak za čitavo vrijeme njihova polaska ovoga zavoda za svaki predmet pojedince, zatim se navodi vrijeme, koje je učenik proboravio na ovom zavodu, te posebna primjedba o njegovim glumačkim uspjesima.

U svjedodžbama se navodi marljivost učenikova ocjenama: veoma marljivo, marljivo i nepostojano. Ocjene u predmetima jesu ove: veoma dobar, dobar, dovoljan i nije dovoljan.

Izveštaji se dijele koncem pojedinih godišta. Učenik je dužan prigodom ponovna upisa predočiti izvještaj prošlog godišta.

Izveštaje potpisuje ravnatelj i nastojnik, zaključnu svjedodžbu uz ove još i nastavnici pojedinih predmeta.

§ 11.

Za izdavanje duplikata izvještaja i svjedodžba ovoga zavoda vrijede isti propisi kao i za sva srednja učilišta.

§ 12.

Redoviti učenici upisani u ovaj zavod dobivaju iskaznice za svaku godinu.

§ 13.

Učenici drugoga tečaja priredjuju najmanje dvije javne predstave tijekom školske godine, a učenici trećega tečaja i više.

§ 14.

Za svako sudjelovanje izvan zavoda pa i preko praznika, bezuvjetno je potrebno dopuštenje ravnateljstva.

IV. Disciplinarni red glumačke škole.

§ 1.

Svaki u glumačku školu upisani učenik (učenica) obvezan je u svemu pokoravati se odredbama školskoga reda.

§ 2.

U školu i na pokuse neka učenik dodje pravovremeno. Bez potrebe nije dopušteno boraviti u školskoj zgradi ili u kazalištu.

§ 3.

Za obuke valja da učenici svu svoju pozornost svrate na predmet obuke. Hoće li učenik, da što pita ili kaže, treba da zamoli za to dopuštenje.

§ 4.

Za vrijeme obuke nije dopušteno izilaziti iz škole. Za obuke ne smiju se učenici iz škole zvati.

§ 5.

Svaku štetu počinjenu iz neopreznosti valja naknaditi. Ne dozna li se krivac, nadoknadit će štetu učenici cijeloga tečaja.

§ 6.

Učenik treba da redovito polazi predmete.

§ 7.

Svaki sat, što ga učenik izostane, zapisuje se u razrednu knjigu i u školske izvještaje.

Ako učenik unaprijed zna, da ne će moći u školu doći, treba da za to zamoli dopuštenje i to: za pojedine sate u učitelja dotičnoga sata, za jedan dan u razrednoga nastojnika, a za dulje vrijeme u ravnatelja.

Bolest ili druge zapreke, za koje nije mogao unaprijed znati, treba prijaviti za 24 sata nastojniku ili ravnatelju. Kad se učenik vrati u školu, treba da izostajanje opravda liječničkom svjedodžbom, ako to nastojnik zahtijeva.

§ 8.

Zbog neopravdanog izostajanja ima se učenik opomenuti ili ukoriti. Zbog postojanog neurednog polazjenja škole može se učenik isključiti iz zavoda.

§ 9.

I izvan škole treba da se učenik svagdje vlada uljudno i pristojno.

§ 10.

Učenici treba da su medju sobom iskreni, usrdni i prijazni. Ako je učenik uvrijeđen, ne smije sam uvrijeditelju suditi, nego treba da se prituži svome nastojniku.

§ 11.

Učenik je dužan prema učiteljima u zavodu biti iskren, pozdravljati ih i slušati.

§ 12.

Učenik, koji bez opravdana razloga istupi iz zavoda, gubi pravo na polazni izvještaj, te mu se može uskratiti iznovični pristup u zavod.

§ 13.

Školske svjedodžbe i izvještaji javne su isprave te je njihovo krivotvorenje kažnjivo po kaznenom zakonu.

§ 14.

Učenici treba da se i u velikim školskim praznicima pristojno vladaju.

§ 15.

Ravnatelj i učitelji opominju učenike, kad popuštaju u marljivosti i dobrom vladanju.

§ 16.

Učenik, koji zanemari ili povrijedi svoje dužnosti s obzirom na učenje, marljivost ili vladanje, kaznit će se ovim disciplinarnim kaznama:

- a) Ukorom, što ga podjeljuje razredni nastojnik.
- b) Ukorom, što ga podjeljuje ravnatelj.
- c) Ukorom, što ga podjeljuje učiteljski zbor uz prijetnju isključenja.
- d) Isključenjem.

Svaki ukor bilježi se u razrednu knjigu.

§ 17.

U školi sjede učenici odijeljeno od učenica.

§ 18.

Kad se učenici nalaze u kazališnoj zgradi, bilo da sudjeluju kod priredaba, bilo da pribivaju predstavama ili pokusima, dužni su se vladati prema kazališnom kućnom redu. Inače kod najmanje pritužbe kazališne oblasti gube sve pogodnosti polaska kazališnih predstava.

V. Poslovnik za učiteljski zbor glumačke škole u Zagrebu.

§ 1.

Sjednice učiteljskog zbora obdržavaju se:

- a) svakog poljeća 3 put;

- b) ako je predmet sjednicama važan, po odredbi ravnatelja;
 c) na zahtjev trećine članova učiteljskog zbora.

§ 2.

Sjednice sazivlje ravnatelj, a u pozivu imade biti naveden dnevni red. Ravnatelj otvara, vodi i zaključuje sjednice, podjeljuje riječ i formulira pitanja. U slučaju podjele glasova odlučuje predsjedatelj. Ako je ravnatelj zapriječen, tad će predsjedati najstariji učitelj.

§ 3.

Za zaključke, da budu pravovaljani, nužno je prisuće dviju trećina članova učiteljskog zbora. Svaki prisutni dužan je glasovati; samo u stvarima, koje se tiču njegovih ličnih interesa, riješen je glasovanja.

§ 4.

Glasovanje je usmeno.

§ 5.

Dužnost je svih učitelja, da prisustvuju sjednicama. Odsutnost mora se valjanim razlozima ravnatelju ispričati, što se u dotični zapisnik ima uvrstiti. Zaključci su prisutnih pravovaljani i vežu i neprisutne članove učiteljskoga zbora.

§ 6.

Na dnevnom redu redovitih sjednica imade se kao prva točka izvijestiti o svim dopisima povjereništva stiglim od prošle sjednice, a zatim se prelazi na raspravljanje o unutarnjim prilikama zavoda, o polasku i napretku i vladanju pojedinih učenika, o odstranjivanju opaženih nedostataka u zavodu, kao i u svemu onomu, što spada u djelokrug učiteljskoga zbora.

§ 7.

Svaki član učiteljskoga zbora imade pravo na riječ za vrijeme sjednice. Riječ podijeljuje ravnatelj prema redu, kako je zatraženo. Prekidanje pojedinih govora nije dopušteno, no ravnatelj je ovlašten govornika opomenuti, ako se ne bi držao predmeta. Svakome članu pristaje pravo stavljati samostalne prijedloge, a ravnatelj odlučuje o njihovu bezodvlačnom rješavanju, ili skidanju s dnevnog reda.

§ 8.

Svaki član imade pravo na posebni odvjjet, koji se stavlja smjesta u zapisnik, a ako je većega opsega, imade se u roku od tri dana pismeno predati ravnatelju i priklopiti zapisniku.

§ 9.

O sjednicama sastavljene zapisnike treba da potpišu svi članovi učiteljskoga zbora, koji su sjednici prisustvovali.

§ 10.

Svi zapisnici sjednica potpisani po članovima učiteljskoga zbora podastiru se u roku od 14 dana kr. hrv.-slav. zemaljskoj vladi, povjereništvu za prosvjetu i vjere.

§ 11.

Ravnatelj vrši nadzor nad radom i poretkom u čitavome zavodu.

On rješava sve podneske i predmete, za koje nije nužna odluka zbora ili više oblasti, te određuje privremeno sve ono, što se poradi prešnosti ne može odgoditi.

Njegova je dužnost, da se svi zaključci učiteljskoga zbora ili pritužbe, podnesci i predlozi pojedinih učitelja, ako su na sjednici primljeni, a tiču se predmeta, za koje nije nužna odluka kr. hrv.-slav. zemaljske vlade, povjereništva za prosvjetu i vjere, odmah provedu.

Kod podjeljivanja dopusta pojedinih učitelja zavoda vrijede isti propisi kao i na srednjim školama.

Tako se druga školska godina 1920./21. započela u rujnu već u državnoj glumačkoj školi, i to dakako s dva tečaja. U prvi je tečaj nakon obavljenih prijemnih ispita primljeno 18 učenika, i to 16 redovnih: Alliger Amand, Grbić Olga, Herak Ivana, Huml Gizela, Kralj Matilda, Krameršek Josip, Majnarić Mate, Mesić Alka, Orešković Josip, Pejić Vjekoslav, Petrović Petar, Radić Milica, Vučković Branko, Vujnović Milan, a naknadno: Pajalić Viktor i Metelka Boren; te 2 hospitantata: Kuba Filip i Koretić Marija. — U drugi se tečaj nakon obavljenih naknadnih ispita upisalo 12 od apsolvenata prvog tečaja prošle godine: Babić Nada, Balenović Marijana, Dušin Dubravko, Eicher Zlatko, Karasek Emil, Kralj Štefa, Maglajlić Ibrahim, Matošević Martin, Muradbegović Ahmed, Rošić Gjuro, Sulić Josip i Šulentić Stjepan. Ukupno upisano 40 učenika.

Za predmete je u oba tečaja bila uređjena satnica prema gornjoj naučnoj osnovi, a za nastavnike su bili određeni:

u prvom tečaju — T. Strozzi za elemente glume (svaki dan od 8 do 10 s. po koji dan uz nadzor J. E. Ozarovskoga); prof. dr. Stj. Ivšić za hrvatsko-srpski jezik (petkom od 10 do 11 s. i subotom od 10 do 12 s.); prof. dr. M. Ogrizović za povijest književnosti (utorkom, srijedom i petkom od 12 do 1 s. i četvrtkom od 11 do 12 s.), hrvatsko-srpsku dikciju (četvrtkom od 10 do 11 s. i petkom od 11 do 12 s.) i francuski jezik (utorkom i srijedom od 11 do 12 s.); prof. dr. A. Schneider za povijest umjetnosti (ponedjeljkom, srijedom i subotom od 3 do 4 s.); prof. Milan Begović — dodijeljen glumačkoj školi otp. vlade od 7. rujna 1920. br. 35.112 — (utorkom, srijedom od 10 do 11 s.); prof. Božidar Širola za glazbu (četvrtkom od 12 do 1 s.) i prof. F. Krizmanić za gimnastiku (ponedjeljkom i srijedom od 3 do 4 s., te subotom od 12 do 1 s.); nastojnik je ovog tečaja bio dr. Ogrizović;

u drugom tečaju — prof. J. E. Ozarovski i J. Papić za glumu (svaki dan od 8 do 10 s.); prof. dr. Stj. Ivšić za hrvatsko-srpski jezik (utorkom od 10 do 12 s., petkom od 11 do 12 s. i subotom od 10 do 11 s.); prof. M. Begović za povijest književnosti (ponedjeljkom, četvrtkom i petkom od 10 do 11 s.) i za njemački jezik (ponedjeljkom i četvrtkom od 11 do 12 s.); dr. A. Schneider za povijest umjetnosti (ponedjeljkom, srijedom i subotom od 4 do 5 s.); prof. Milan Drvodelić za engleski jezik (srijedom od 12 do 1 s.); prof. B. Širola za glazbu (ponedjeljkom i četvrtkom od 12 do 1 s.); prof. F. Krizmanić za gimnastiku (ponedjeljkom i srijedom od 3 do 4 s.) i kazališni vlasuljar Josip Ružička za šminkanje (srijedom od 10 do 12 s.); nastojnik je ovog tečaja bio prof. Bežović.

Ove je školske godine već u početku zadesio školu velik udarac, kad je glavni učitelj glume prof. Ozarovski početkom listopada oti-

šao u Pariz, otkud se više nije ni vratio (umro je tamo ove godine, u svibnju). U prvom ga je tečaju mogao u glavnom naknaditi T. Strozzi prema prošlogodišnjem iskustvu u uzimanju propisane gradje teorijski i praktički, no u drugom se tečaju morala gluma ograničiti na recitacije pjesama, izabranih od samih učenika (od Nazora, Domjanića, Alaupovića, Zmaj Jovana, Čurčina i dr.) ili na predavanje dramatskih mjesta iz Botićeva »Pobratinstva« ili iz »Smrti Smailage Čengića«, što je sve rukovodio zamjenik Ozarovskoga J. Papić, dobar znalac narodne dikcije. Istom pred Božić preuzeli su (otpisom vis. vlade od 26. II. 1921. br. 6.909) obuku u glumi drugog tečaja član kazališta gdja Marija Ružička-Strozzi i kazališni dramaturg prof. Joza Ivakić. Oni su uz ponavljanje vježbi za disanje, koje su se redovno uzimale uvijek prije sata za glumu, nastavili ono, što je Ozarovski počeo: izradjivanje uloga s primjerima iz raznovidnih komada. Tako je gdja Strozzi prolazila s djacima II. tečaja partije iz: Ohnetova Vlasnika talionica, Mosenthalove Debore, Shakespeareova Otela i Hamleta, Nušićeva Kneza od Semberije, Racineove Fedre, Wildeove Salome, Ogrizovićeva Proljetnog jutra i Jesenjeg večera, Shakespeareova Kralja Leara it. d., a prof. Ivakić iz: Molièreova Silom bolesnika, Čehovljeva Medvjeda i Proscia te Ibsenova graditelja Solnessa (spremajuci obje potonje za produkciju) uz recitaciju domaćih umjetnih pjesama. Isto je tako T. Strozzi u I. tečaju svršivši elementarnu gradju po metodi Ozarovskoga prešao na recitaciju proze i stihova, a uza te vježbao za produkciju scene iz Eshilova Prometeja, svoj Istočni grijeh (I. čin) i prizore iz Molièreova Silom-bolesnika, dok je vježbe u disanju vodio član kazališta Ivo O b e r s k i, svaki put pola sata prije obuke u glumi.

Iz hrvatsko-srpskog jezika uzimao je prof. Ivšić u I. tečaju istu gradju kao i prošle godine, koju je nadopunjavao prof. Ogrizović predavanjem o dikciji i ritmu uz čitanje narodnih pjesama i govora starca svećenika u Mažuranićevoj »Četi« a u II. tečaju ponovila se nauka o naglasima s promjenama i skakanjem akcenta uz vježbe u izgovoru i čitanje po naglasu. Iz ostalih jezika uzeli su se tek elementi uz praktične primjene i najobičnije fraze u konverzaciji, prema naučnoj osnovi: u I. tečaju dva romanska (francuski i talijanski), a u II. dva germanska jezika (engleski i njemački). Iz povijesti književnosti uzeo je prof. Ogrizović u I. tečaju staru grčku i rimsku dramu uz prikaz razvoja teatarske zgrade, zatim sredovječna misterija i kazališne družine do Shakespeare-a i samog Shakespearea do g. 1600.; u II. tečaju predavao je prof. Begović starokršćansku dramu, talijansku renesansu, englesku dramu i francuske klasike do Molièrea. — Prof. dr. Schneider uzeo je iz povijesti umjetnosti za oba tečaja točno propisanu gradju u naučnoj osnovi, u koliko nije bio teškom bolešću pod kraj godine zapriječen. U glazbi, koja se preko naučne osnove predavala u II. tečaju, svršio je prof. Širola sav teoretski materijal, a uzato podao pregled povijesti glazbe zadržavajući se najviše kod Mozarta i Beethovena; za vrijeme njegova odsustva u Beču (zbog polaganja doktorata) zamjenjivao ga je stručno dr. Kazimir K r e n e d i ć, vladin perovodja kasniji nadzornik za glumačku školu. Prof. F. Krizmanić vježbao je

učenike obiju tečajeva u mačevanju a učenice u prostim vježbama. U satovima za šminkanje (II. tečaj) iza teoretskog uvoda prešlo se na praktično maskiranje (t. zv. lirsku masku, zatim ličenje čela, nosa, pravljenje umjetnog nosa, karakternih maska i t. d.) — Obuka se održavala što u hrv. konservatoriju (Mala dvorana), što u učiteljskom domu, što u »Sokolu« i kazalištu, a ravnateljstvo je bilo u domu ravnateljevu.

Dne 13. lipnja 1921., u 8 sati uveče izvodila se javna ispitna produkcija »Glumačke škole u Zagrebu« (bez ulaznice) u velikoj dvorani Hrv. zem. glazbenog zavoda, a nadmašila je prošlogodišnju obilnijim programom, brojnijim posjetom, a i većim zanimanjem u javnosti (i u novinstvu). Po rasporedu je najprije izišao I. tečaj (učitelj T. Strozzi) s ove četiri točke: 1. Govor starca svećenika iz »Čete« recitirao je P. Petrović; 2. Prizore iz III. čina Molièreova Silom bolesnika odglumili su J. Krameršek (Argan), G. Huml (Toinetta) i B. Metelka (Beraldo); 3. Svršetak I. čina iz Strozzi-jeva Istočnog grijeha odigrali su J. Orešković (Marko), M. Majnarić (Lav) i I. Herak (Marija); 4. Ulomke iz Eshilova Prometeja prikazali su M. Vujnović (Prometej), B. Metelka (Hefesto), A. Alliger (Snaga) i M. Koretić (Ija). — Učenici II. tečaja pojavili su se isto tako u 4 točke: 1. Monolog kralja Leara iz Shakespeareove tragedije istog imena prikazao je A. Muradbegović (uvježbala M. Ružička-Strozzi); 2. Cijeli prvi čin Ibsenova Graditelja Solnessa (uvježbao J. Ivakić) odglumili su ovi učenici: M. Karasek (Solness), Š. Kralj (Alina), S. Šulentić (Herdal), M. Matošević (Brovik), Dj. Rožić (Ragnar), N. Babić (Kaja), M. Balenović (Hilda); 3. Pjesmu V. Nazora »Kovač« krasnoslovio je D. Dujšin; 4. Čehovljevu komediju »Prosac« (uvježbao J. Ivakić) odigrali su: A. Muradbegović (Čubukov), N. Babić (Natalija) i Z. Eicher (Lomov).

Klasificirano je bilo na koncu godine u I. tečaju 13 učenika, i to 2 s odličnim uspjehom (J. Krameršek i B. Metelka), a ostali među kojima i 1 hospitantica, s uspjehom; izostalo ih je 5: (M. Kralj u siječnju g. 1921., angažirana na varaždinskom gradskom kazalištu), F. Kuba (hospitant, u listopadu g. 1920.), A. Mesić (u siječnju g. 1921.), V. Pejić (u svibnju g. 1921.) i M. Radić (u siječnju g. 1921.). — Drugi je tečaj svršilo 10 učenika i to 4 s odličnim uspjehom (D. Dujšin, E. Karasek, A. Muradbegović i Dj. Rožić), a 6 s uspjehom, dok samo 1 nije uspio, a izostao je (u svibnju g. 1921.) M. Sulić. Klasificirani učenici dobili su »izvještaje« s posebnim ocjenama iz marljivosti i napretka kod svakog predmeta i s potpisom nastavnika dne 15. lipnja 1921. Ukupno su od 40 upisanih svršila školsku godinu 23 učenika.

Učenici su pribivali svim dramskim i opernim glavnim pokusima pod nadzorom svojih nastojnika i ravnatelja, iza kako im se protumačio sadržaj i značenje noviteta ili nanovo uvježbanog komada; osim toga su imali slobodnu ulaznicu gotovo na sve predstave u kazališnoj godini; mnogi su od njih (iz I. i II. tečaja) nastupali u manjim ulogama na pozornici: Shakespeareovoj Ukroćenoj goropadnici (lovci i puk), Andjelinovićevim Slijepcima (narod iza scene) i u Ogrizovićevoj dramtizaciji »Smrti Smailage Čengića« i njegovoj aktovci »U Bečkom novom mjestu« (suci), te L. Andrejeva: »Onaj koga čuškaju«.

Medjutim je ravnatelj Glumačke škole predložio prema ranijem nalogu kr. zem. vlade nacrt naučne osnove za III. tečaj. Taj je nacrt kr. zem. vlada prihvatila i objavila svojim otpisom od 7. VI. 1921. br. 18.658.

N A R E D B A

bana Hrvatske i Slavonije od 7. lipnja 1921. broj 18.658., kojom se u glumačkoj školi, osnovanoj naredbom bana od 3. kolovoza 1920. broj 26.948, osniva treći tečaj glumačke škole.

§ 1.

Od školske godine 1921./1922. osniva se u Glumačkoj školi u Zagrebu treći tečaj ove škole.

§ 2.

Naučna osnova za treći tečaj.

1. Gluma. Vježbe u skupnoj igri. Studij repertoara.
2. Nauka o režiji. Općenito o režiji. O spoljašnjoj i unutar-njoj režiji. Problem pozornice.

2 sata na nedjelju.

3. Redovni polazak dramskih pokusa narodnoga kazališta u Zagrebu. Sudjelovanje u dramskim predstavama Narodnoga kazališta u Zagrebu.

4. Redovni polazak predavanja o specijalnim kazališnim predmetima.

4 ili više sati na nedjelju.

U Zagrebu, dne 7. lipnja 1921.

Za bana:
Alaupović v. r.

I tako je Glumačka škola u god. 1921./22. imala tri tečaja s ovim učenicima:

U prvom tečaju 12 redovnih: Abadžić Murat, Brozović Stjepan, Karmelić Djuro, Lesić Teodora, Lukatela Jelena, Popović Miljenka, Težak Dragutin i Zurnić Ljubica, a naknadno Marković Predrag (početkom prosinca g. 1921.), Mikulić Nevenka (koncem prosinca g. 1921.), Marjanović Katarina (u ožujku god. 1922.) i Steinhaus Elza (u travnju g. 1922.); k tomu 3 hospitanta: Bujić Branko (u studenom g. 1921.), Jelenović Ivan (u siječnju g. 1922.) i Vučićević Josip (u travnju g. 1922.); ukupno upisano 15 učenika;

u drugom tečaju 9 redovnih: Alliger Amand, Huml Gizela, Koretić Marija (hospitantica I. tečaja prošle godine nakon obavljenih ispita iz ostalih predmeta), Krameršek Josip, Metelka Boren, Pajalić Viktor, Vučković Branko i Vujnović Milan, a naknadno Beck Margita (hospitantica obiju tečajeva u prvom semestru, nakon obavljenih ispita); ukupno upisano 9 učenika;

u trećem tečaju 10 redovnih: Babić Nada, Balenović Marijana, Dujšin Dubravko, Eicher Zlatko, Karasek Emil, Kralj Štefa,

Matošević Martin, Muradbegović Ahmed, Rošić Djuro i Šulentić Stjepan, te 3 hospitantata: Maurić Anka, Olivieri Marija i Salvi Antun (koji su međutim koncem studenoga g. 1921. izostali); ukupno upisano 13 učenika.

Svega je bilo upisano 37 učenika, a redovni učenici III. tečaja bili su ujedno angažirani na Narodnom kazalištu sa stalnom mjesečnom platom.

U nastavnički zbor i u naučnu osnovu nastupile su promjene u toliko, što su za učitelje glume pored T. Strozzi-ja (za I. tečaj) i prof. Ivakića (za sva tri tečaja) uzeti još ruska glumica i redateljica Lidija Mansvetova, član Narodnog kazališta (za II. i III. tečaj), nadredatelj našeg kazališta Arnold Grund (za mimiku u I. i II. tečaju) te ruski redatelj Aleksandar Vereščagin (poglavito za III. tečaj), dok je pod konac godine u II. tečaju praktički režirao i (prof. Begović, koji je najglavnije iz teorije o režiji i dramaturgiji uzimao s III. tečajem, a u II. tečaju predavao još i njemački jezik. Hrvatski jezik i povijest književnosti (u I. i u II. tečaju) preuzeo je potpuno prof. Ogrizović, a povijest umjetnosti (u I. i u II. tečaju) prof. dr. Josip Matasović. Kao nadopunu obuci u hrvatsko-srpskom jeziku a zapravo kao novi, vrlo potrebni predmet u glumačkoj školi: vokalizaciju predavala je u 4 sata sedmično (za I. i II. tečaj) prof. Nada Eder-Bertić, učiteljica na kr. zem. konzervatoriju, koja je ujedno preuzela i 2 sata glazbe (za I. tečaj). U engleskom je jeziku učenike obiju tečajeva učio prof. Milan Drvodelić, a šminkanje je kao i prošle godine uzimao J. Ružička u I. i u II. tečaju stalno a u III. prigodice. Povrh toga je baletni solist našega kazališta Rus Maksimilijan Roman podučavao učenike svih triju tečajeva u ritmičkim vježbama 2 sata na sedmicu. U svem je bilo 11 nastavnika, koji su obučavali u prostorijama kr. zem. konzervatorija (u Maloj dvorani i u dvorani br. 11.), neko vrijeme u čitaonici Učiteljskog doma, a poslije u »Kolu« i u samom kazalištu (pokusna dvorana i foyer). Većinu ovih nastavnika uz većinu učenika iz sva tri tečaja moći je razabrati i iz priložene slike, snimljene u siječnju o. g. a uzete iz 4. broja »Doma i svijeta«, gdje je učenik III. tečaja Dj. Rošić napisao kratak a pregledan članak o »Glumačkoj školi u Zagrebu«.

Prvi i drugi tečaj zadržao je u god. 1921./22. karakter škole, dok je treći tečaj stalnim sudjelovanjem u kazališnim dramskim, opernim, štaviše i baletnim predstavama te samostalnim istupima u vlastitim predstavama bio više glumački proseminar te zapravo most i kopča absolventima u njihovo buduće zvanje i karijeru. S početka (prva dva mjeseca) imao je prvi tečaj zasebnu obuku od drugoga: u elementima glume T. Strozzi-ja i počecima mimike A. Grunda (svega 8 sati, dnevno od 8 do 10 h), u hrvatsko-srpskom jeziku iz teorije o akcentima, 2 sata na sedmicu prof. Ogrizovića a iz vokalizacije, 3 sata, i glazbe, 2 sata, prof. Eder-Bertićevu, iz povijesti književnosti i iz talijanskog jezika prof. Begovića, a iz francuskog jezika prof. Ogrizovića; svi su ovi nastavnici započeli da predaju svoju gradju prema naučnoj osnovi za prvi tečaj. Kako su međutim neki predmeti kao hrvatsko-srpski jezik, vokalizacija, ritmičke i mimičke vježbe te šminkanje za-

GLUMAČKA ŠKOLA U ZAGREBU U ŠKOLSKOJ GODINI 1921./2.

Nastavnici: u drugom redu sjede A. Grund, L. Mansvelova, ravn. dr. B. Vizner-Livadić, N. Eder-Berčić, ravn. zamjenik dr. M. Ogrizović i prof. J. Ivakić, a iza ravnatelja stoji prof. Dvrodetić i T. Strož. — Učeniici i učenicice: u posljednjem redu B. Bujić (I), A. Alliger (II), B. Vučković (II), P. Marković (I), S. Jelenović (I), a pred njim između prof. Dvrodetića i T. Strožića M. Popović (I), zatim D. Karmelić (I), D. Težak (I), E. Karišek (II) i J. Kramerssek (II); u pretposljednem redu D. Dušjin (III), M. Vujanović (II) i G. Huml (II), a desno J. Lukacica (I), B. Metelka (II), M. Matosović (III) i V. Pajalić II; sasvim naprijed sjede P. Petrović (II), S. Kraji (III), M. Balenović (III), T. Lesić (I) i Z. Eicher (III). — Rimski brojevi u zagradi, označuju tečaj.

pravo u oba tečaja zajednički, dok se kod drugih kao kod povijesti književnosti i umjetnosti te elemenata svjetskih jezika može — poput predavanja na mudroslovnom fakultetu složiti dvogodišnji (ili trogodišnji) pensum bez obzira na tečajeve, to jest za sve ukupno — budući da je nadalje školi bila otkazana čitaonička soba u Učiteljskom domu, a budući da je i broj od prvobitno u I. tečaj upisanih redovnih učenika spao od 8 na 6 (izostali su: Abadžić Murat i Zurnić Ljubica), dok je II. tečaj imao također samo 8 učenika — odlučio je učiteljski zbor na svojoj sjednici od 9. studenoga 1921., da zamoli vladu, e bi se mogla obuka u svim predmetima I. i II. tečaja (osim glume i glazbe) sjediniti, a to je vlada i dozvolila.

U zajedničkoj obuci preuzeo je prof. Ogrizović povijest književnosti 3 sata na sedmicu (ponedjeljkom i utorkom od 10 do 11 h te subotom od 12 do 1 h) i hrvatsko-srpski jezik (subotom od 10 do 12 h), uzato je kao nastojnik za oba tečaja preuzeo nadzor u glumi i drugim predmetima a kao zamjenik ravnatelja dra B. Viznera-Livadića (koji je postao ravnateljem drame na Narodnom Kazalištu) nadzor i u III. tečaju u koliko on ne potpada pod disciplinu Narodnoga kazališta; privremeno vođenje zavoda povjerenom mu je otp. vlade od 22. XI. 1921. br. 52.007, koji je otpis ograničen međutim nalogom povjerenika za prosvjetu i vjere utoliko, da prof. dr. Milan Ogrizović preuzima kao pomagač ravnatelja samo dio ravnateljskih posala, poglavito brigu oko reda i discipline, dok administrativne poslove i vodstvo zavoda vrši i dalje ravnatelj dr. B. Vizner-Livadić, koji je za zavod i odgovoran. Vokalizaciju je uzimala zajednički 3 sata na sedmicu (ponedjeljkom od 11 do 12 h i petkom od 10 do 12 h) prof. Eder-Bertićeva, od elemenata svjetskih jezika uzela se germanska grupa (prema prošlogodišnjoj romanskoj), pa je engleski (1 sat: utorkom od 11 do 12 h) predavao prof. Drvodelić a njemački (2 sata: srijedom od 10 do 12 h) prof. Begović, koji je osim toga uzimao u III. tečaju neke satove iz režije i dramaturgije po dogovoru (obično popodne od 4 do 6 h, dva puta na sedmicu). Povijest umjetnosti predavao je prof. Matasović 3 sata na sedmicu (utorkom, srijedom i petkom od 12 do 1 h), šminkanje J. Ružička 2 sata (četvrtkom od 2 do 3 h, za sva tri tečaja). — Zasebno je I. tečaj zadržao obuku u elementima glume (T. Strozzi, 4 sata: ponedjeljkom i subotom od 2 do 4 h) i mimici (A. Grund, 2 sata: ponedjeljkom od 8 do 10 h) i u recitaciji (prof. Ivakić, 2 sata: utorkom od 8 do 10 h) i u glazbi (prof. Eder-Bertić, 2 sata: ponedjeljkom od 12 do 1 h i četvrtkom od 10 do 11 h), koju je II. tečaj prošle godine absolvirao; osim toga je I. tečaj početka polazio predavanja L. Mansvjetove u II. tečaju 2 sata na sedmicu (četvrtkom od 10 do 12 h). — Isto je tako i II. tečaj imao zasebnu obuku u glumi i to: prof. Ivakića 4 sata (srijedom i petkom od 8 do 10 h) i L. Mansvjetovu 4 sata (ponedjeljkom i četvrtkom od 8 do 10 h) za učenje uloga, a A. Grunda 4 sata (utorkom i subotom od 8 do 10 h) za mimiku. — Treći je tečaj imao također svoju svakodnevnu obuku u glumi (od 8 do 10 h), gdje su se izmjenjivali L. Mansvjetova s 8 sati (utorkom, srijedom, petkom i subotom) i prof. Ivakić s 4 sata (ponedjeljkom i četvrtkom), dok je A. Vereščagin uzimao satove prema dogovoru, obično svaki dan popodne od 2 do 4 h.

Gluma se u sva tri tečaja mogla ove godine uzimati redovito, sustavno i gotovo bez prekida; odsutnost L. Mansvjetove, koja je ugovorom bila vezana i na gostovanja u Beogradu (od 15. XII. 1921. do 20. II. 1922.) naknadio je prof. Ivakić u II. a A. Vereščagin u III. tečaju. Mogla se proći sva gradja propisana za svaki tečaj, a mogle su se tijekom godine izvesti četiri javne učeničke predstave i jedna ispitna produkcija bez obzira na ina brojna sudjelovanja učenika u većim i manjim ulogama svakodnevnih kazališnih predstava.

U I. tečaju uzimao je T. Strozzi sustavno i pregledno teoriju glume s praktičnim primjenama prema tradiciji Ozarovskoga i dosadanjem iskustvu, a pošto je A. Grund predavao potanje mimiku (hod i kretanje uopće, držanje tijela, pantomimičke vježbe i t. d.), ograničio se više na elemente govora i dikcije uz vježbe u logičnom i emocionalnom čitanju, dok nije pod konac prešao na učenje dijaloga i pojedinih prizora (iz Gogoljeva Revizora, Rittnerova Don Juana, Halbe-ove Mladosti, Shakespeareove Ukročene goropadnice i Julija Cezara, Ostrovskoga Bure i dr.) spremajući neke od njih za produkciju. U istom je tečaju uzimao prof. Ivakić recitaciju domaćih liričara i klasične proze (odabrani dijelovi iz Aristofanove Ženske skupštine i Teokritovih Sirakužanki, određeni za produkciju). U II. tečaju L. Mansvjetova, nekad učenica J. E. Ozarovskoga, ispitala je u mnogim pokusima glumački karakter i sposobnost svakoga učenika, pa prema tome (zapravo po metodi Ozarovskoga protivno od toga) zadavala svakomu partije iz romana i drama t. j. temperamentnijemu učeniku mirnije, a mirnijemu burnije stavke, sentimentalnome vesele, komičaru tragične i t. d. Tako su učenici prošli: Mitju pred sudom (iz Dostojevskoga »Braće Karamazova«), Hamsunovu Prvu željeznu noć (iz Pana), partiju iz Kuprinova »U mraku«, prizore iz Andréjevljevih Crnih maska (Lorenzo i njegova sjena), Sudermannove »Daleke princeze« (princeza i student), prizor pred sudom iz Shakespeareova Otela, soloscenu iz Beaumarchaisova Figarova pira, zatim prizore iz Begovićeve komedije »Pred ispitom zrelosti«, Schnitzlerove »Literature«, Sudermannova »Fritza« itd. U skupnim prizorima Andrejevljeva »Gaudeamus-a« išli su na zajedničke pokuse s III. tečajem kod iste nastavnice. Slično je u ovom tečaju radio prof. Ivakić uzimajući recitaciju hrvatskih i srpskih umjetnih pjesama (Nazor, Domjanić, Zmaj, Dučić, Ilić i dr.) a podjednako i manje prizore, pretežno domaćih dramatičara (Kosor »Požar strasti« i Nučić »Običan čovjek«), dok nije u drugom semestru prešao na II. čin Hauptmannovih »Parcova«, što je onda vježbao za produkciju. U drugom je semestru isto za produkciju II. tečaja vježbao prof. Begović lokaliziranu lakrdiju »Hvala Bogu, sad je sve u redu«. Mimiku je s ovim učenicima prošao A. Grund najprije u elementima, a onda je u mimičkim vježbama prolazio najraznoličnije, fiktivne ili zadane prizore za pojedine efekte. — Treći je tečaj radio gotove i potpune komade: Dickensova Cvrčka za ognjištem (s L. Mansvjetovom), zatim u isto vrijeme Rittnerova Glupog Jakoba (s prof. Ivakićem) i Čehovljevu dramu »Soba br. 6.« a poslije i komediju »Jubilej« (s A. Vereščaginom), sve za produkciju u prvom semestru, a u drugom: L. Andrejeva »Gaudeamus« (s L. Man-

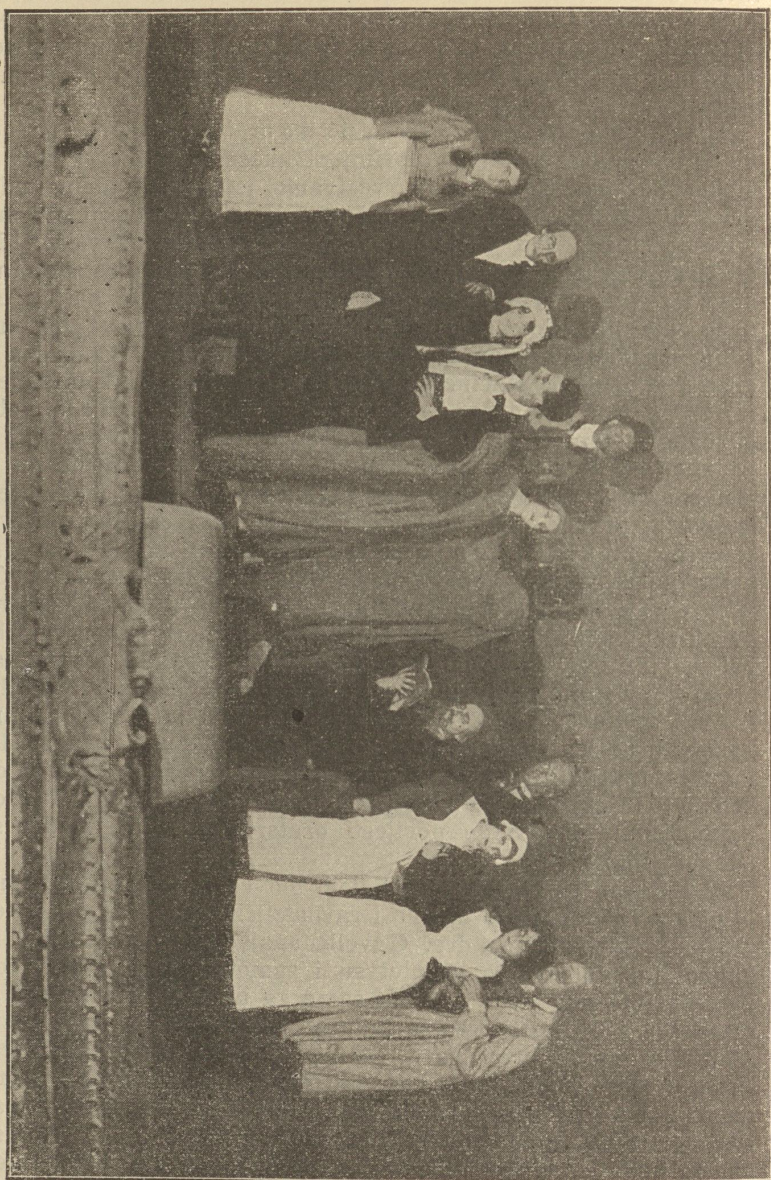
svjetovom) i Molièreova »Silom bolesnika« (s A. Vereščaginom). Kraj toga su ovi učenici (s ponajboljima iz II. tečaja) skupno sudjelovali u izvedbama većih kazališnih noviteta kao: Molièreova Gradjanina plemića, Claudelove Blagovijesti, Shawova Cezara i Kleopatre, III. čina Strozzijsva Istočnog grijeha, u operi Otelu, u baletu Šeherezada, Papillons, Knez Igor, Svatovac i Vila lutaka, tako da su cijele godine bili neprestano zaposleni.

Obuka u hrvatsko-srpskom jeziku najviše se kretala na izučavanju i praktičnoj primjeni akcenta, na korektnom izgovoru štokavskog narječja, dikciji, vezivanju riječi, osebinama stila itd. u prva dva tečaja, dok se u III. tečaju morala ograničiti na akcentuiranje uloga. Ovu je obuku nadopunjala praktična vokalizacija (poziranje glasa, razvijanje, djelomično moduliranje prema sposobnosti i zrelosti za vokaliziranje). U povijesti se književnosti uzeo dalje Shakespeare s opširnim tumačenjem najvažnijih mu drama, zatim španjolska gluma i komedija, a naročito francuska klasična drama (Corneille, Racine i Molière) s analizom glavnijih djela; u povijesti se umjetnosti uzelo opširno predhistorijsko doba, zatim orijentalna umjetnost, Egipćani a naročito Grci s osobitim obzirom na kostime, frizure i ostalo, što je u svezi s pozornicom. Obuka u elementima engleskog i njemačkog jezika davala je upute u izgovoru, prevodjenju, upotrebi najobičnijih izraza i konverzaciji. U satovima za šminkanje prikazao je kazališni vlasuljar J. Ružička historijat maskiranja od starih naroda do danas, a onda upućivao učenike praktički u ličenju svih dijelova glave i dr.; kazališni baletni prvak-solista M. Froman prešao je nakon ritmičkih vježbi u veće baletne izvedbe, tako da je većina glumačke škole mogla nastupiti u velikim baletima, koji su se koncem prošle sezone izvodili (Šeherezada, Papillons, Knez Igor, Svatovac i Vila lutaka). U gimnastici se nastavila obuka u mačevanju. — U posebnim satovima za I. tečaj iz glazbe predavala je prof. Eder-Bertić povijest glazbe od prapočetaka starijeg doba (kod Asiraca, Babilonaca, Egipćana, Židova, Grka i Rimljana) pa sve do povijesti oratorija i opere, kojom se navise pozabavila.

Kontakt je škole s kazalištem bio velik, što je i razumljivo, kad je njezin ravnatelj bio ujedno i ravnateljem drame (kako je to i naprijed izneseni prijedlog dra. Gavelle spajao). Osim sudjelovanja u kazališnim predstavama učenici su i samostalno istupali, i to u svem pet puta (4 put javno a 1 put samo za uzvanike), a s reprizom prve predstave i 6 puta! Prva je njihova javna predstava ove školske godine bila dne 18. prosinca g. 1921. poslije podne, kad su izveli dramatičnu tople Dickensove božićnje priče u četiri slike »Cvrčak na ognjištu« prema priredbi za studij Hudežestvenoga teatra, i to kao novitet. Komad je s velikim marom uvježbala L. Mansvjetova i on se, primljen lijepo od publike, ponovio na dan pred Badnjak kao djačka predstava. Na sceneriju prologa, u kojem Dickens uz kamin čita svoju priču, snimljena je grupa svih prikazivača u njihovu kostimu i maski, pa tu sliku posebno donosimo moleći čitatelja, da u napisu ispod nje pogleda učenike i njihove uloge. (Rimski brojevi označuju tečaj.)

S lijeva na desno: Marija Koretić (II) kao sluškinja Tilly, Stjepan Šulentić (III) kao Tackleton, Marijana Balenović (III) kao May, Vjeremica Tackletonova, Đuro Rosić (III) kao Neznamac, otraga Josip Kramaršek (II) kao sluga Tackletonov, Gizela Huml (II) kao vila „cvrčak“, Martin Matušević (III) kao Charles Dickens, Emil Karásek (III) kao John Peerybingle, Nada Babić (III) kao Mary Peerybingle, Steta Kralj (III) kao Bertha kći Plummera, kojega je glumio posljednji na slici Dubravko Dujišin (III).

PRESTAVA GLUMAČKE ŠKOLE: „CVRČAK NA OGNJIŠTU“
(18. prosinca god. 1921.)

Slika je takodjer uzeta iz onog članka učenika III. tečaja G. Rošića (u 4. broju »Doma i svijeta« o. g.), koji je još uvijek u zanosu nakon ove predstave napisao: »Dobro srce starog dobričine Dickensa zakucalo je novim ritmom u njihovim grudima; iz svih je odisala ona vedrina i zanos, što je samo mladost donosi, jer je u svojim osjećajima primitivna i iskrena«.

Druga je javna predstava bila dne 19. siječnja o. g. kao popoldnašnja djačka predstava s dvojakim A. Čehovom: jednim potresnim u dramatisiranoj noveli iz ludnice »S o b a b r. 6.« (prvi put) i jednim šaljivim u aktovci »J u b i l e j« (takodjer prvi put), obadvoje u ruskoj režiji A. Vereščagina. U prvom je komadu glumio liječnika Ragina Dujšin (III), mladog liječnika Hobotova Rošić (III), poštara Averjanića Eicher (III), G r o m o v a Muradbegović (III), Mojsenku Krameršek (II), bolesnike br. 3, 4 i 5 Metelka (II), Vujnović (II), i Šulentić (III), stražara Nikitu Karásek (III), brijaja Semjona Marković (I), a kuharicu Darjušu Babić (III); u drugom su bili zaposleni Eicher (III) kao šipučin, direktor banke, Rošić (III) kao knjigovodja Hirin, Kralj (III) kao šipučinova žena, Huml (II) kao prosta žena Mjerčutkinja i Šulentić (III) kao činovnik banke.

Kao treću javnu predstavu davao je III. tečaj sam dne 2. travnja o. g. popodne Rittnerovu socijalnu satiru »G i u p i J a k o b« u tomu primjerenoj režiji prof. Ivakića, a sudjelovali su: Eicher (Jakob), Dujšin (doktor), Kralj (barunica), Balenović (Hanja), Babić (Misja i Katarzyna Jarosz), Šulentić (mladi Sanocki), Matošević (stari Sanocki), Muradbegović (poručnik Teofil) i Karásek (Olešnicki).

Dne 14. lipnja o. g. naveče izišla je L. Mansvjetova s proučenom cjelokupnom igrom gotovo svih učenika obaju tečaja u komediji L. Andrejeva »G a u d e a m u s« kao s četvrtom ovogodišnjom javnom predstavom i ujedno repertoarnim novitetom. Starog studenta glumio je Muradbegović (III), studentice: Dinu Kralj (III), Lilju Babić (III) i Anučinu Huml (II), a studente: Onufrija Karásek (III), Stameskina Rošić (III), Tenora Šulentić (III), Bolhina Eicher (III), Kostika Vujnović (II), Kočetova Alliger (II), Petravskoga Metelka (II), Kozlova Pajalić (II), Grinjevića Krameršek (II), Segala Marković (I), Gricenka Karmelić (I), gimnazijalku Koretić (II), profesora Pankratjeva i slugu Kapitona Matošević (III). Bila je to revija mladih talentata, koji su, osim starog studenta, igrali svoju dobu.

Peta i posljednja predstava ovogodišnje glumačke škole bila je dne 4. srpnja Molièreov »S i l o m b o l e s n i k« u ovoj podjeli: Argan — Matošević (III), Belina — Koretić (II), Andjelika — Kralj (III), Beraldo — Muradbegović (III), Kleant — Rošić (III), Diafoirus — Karásek (III), Toma Diafoirus — Šulentić (III), Purgon — Dujšin (III), Fleurant — Marković (I), Bonnefoi — Eicher (III), Toinetta — Babić (III) i sluga — Krameršek (II).

Treba da se još posebno istakne ispitna produkcija od 23. lipnja o. g. u 5 sati poslije podne na pozornici Narodnog kazališta, a izveli su je učenici i učenice I. i II. tečaja samo za uzvanike. Raspo- red je imao ovih šest točaka:

1. prizor iz Bure Ostrovsokoga (prikazala J. Lukatela iz I. tečaja); 2. prizor iz Gogoljeva Revizora (prikazao D. Težak iz I. tečaja) — oboje uvježbao T. Strozzi; 3. II. čin Hauptmannovih Parcova u režiji prof. Ivakića, što su u maski i kostimi izvodili iz II. tečaja: Vujnović (Hassenreuter), Beck (njegova žena), Krameršek (Spitta), Alliger (Käferstein), Pajalić (Kegel), Metelka (John), Huml (Johnovica), Koretić (Piperkacka), a iz I. tečaja: Steinhaus (Walburga) i Lesić (Selma); 4. prizor iz Aristofanove Ženske skupštine, prikazivali bez maske i kostima iz I. tečaja: Marjanović (Praksagora), Karmelić (Blepir) i Težak (kor), zatim 5. Teokritove Sirakužanke, isto bez maske i kostima, s Mikulićevom (Praksinoa) i Steinhausovom (Gorga) iz I. tečaja; oboje uvježbao prof. Ivakić; napokon 6. lokaliziranu staru komediju »Hvala bogu, sve je u redu«, koju su, u režiji prof. Begovića u maski i kostimu odglumili učenici II. tečaja: Metelka (savjetnik), Beckova (savjetnikovica), Koretić (njihova kći), Alliger (njihov zet), Pajalić (lakaj) i Huml (sobarica).

Klasificirano je na koncu ove školske godine u prvom tečaju 9 učenika: 1 s odličnim uspjehom (D. Težak), a ostalih 8 s uspjehom (Gj. Karmelić, T. Lesić, J. Lukatela — koja je međjutim učinila ispit za II. tečaj iz svih predmeta osim iz hrvatsko-srpskoga jezika —, K. Marjanović, P. Marković, N. Mikulić, M. Popović i E. Steinhans); izostala su 3 (M. Abadžić, S. Brozović i Lj. Zurnić), a 3 hospitantu nisu se podvrgla nikakovu ispitu. — Drugi je tečaj svršilo također 9 učenika, i to 4 s odličnim uspjehom (G. Huml, J. Krameršek, B. Metelka i M. Vujnović), a 5 s uspjehom (A. Alliger, M. Beck, M. Koretić, V. Pajalić i B. Vučković); izostao nije nitko. — Treći je tečaj svršilo 10 učenika, i to 4 s odličnim uspjehom (D. Dujšin, E. Karasek, A. Muradbegović i Gj. Rošić), a 5 s uspjehom (N. Babić, M. Balenović, Z. Eicher, Š. Kralj, M. Matošević i Stj. Šulentić).

Učenicima I. i II. tečaja podijeljeni su dne 24. VI. o. g. izvještaji s ocjenama iz marljivosti i napretka u svim predmetima, a apsolventima III. tečaja posebne diplome, u kojima je prikazan njihov rad i polazak za sve tri godine.

Koncem prošle školske godine osnovana je i knjižnica glumačke škole, za koju se nabavilo oko 500 raznolikih, većinom priručnih knjiga, za porabu učenicima i nastavnicima. U njoj ima oko 100 drama domaćih pisaca (M. Bana, Begovića, A. Benešića, Čorovića, Demetra, Derenčma, Dimovića, Donadinija, J. Freudenreicha, Ivakića, Ivanova, Jurkasa, Kočića, Korolije, Kosora, Krkleca, Krleže, Krstinića, Kumičića, Kuzmanovića, F. Markovića, Milera, Miletića, Nušića, Ogrizovića, Pecije Petrovića, Šantića, Šenoa, J. E. Tomića, Tucića, Vojnovića i dr.), i 200 stranih u originalu i u prijevodu (uz Eshila, Sofokla, Evripida, Aristofana i Menandra, pa Shakespearea, Goldonija, Corneillea, Racinea i Molièra te Scribea, Byrona, Goethea, Schillera još i moderne: Ibsena, Björnsona, Hauptmanna, Sudermanna, Rostanda, Maeterlincka, Brieuxa, Courtelinea, Rollanda, Claudela, Tolstoga, Čehova, Andrejeva, Gorkoga, Strindberga, d'Annunzi-a, Wildea, Shawa, Schönherra, Wedekinda, Wyspianskoga, Przybyszewskoga,

Hofmannsthal, Schnitzlera, Holza, Halbe-a, Büchnera, Auernheimera, Wildgansa, Georga Kaisera, Rodenbacha, Kokoschku itd.); ima do 100 djela ponajboljih domaćih pjesnika, romanopisaca i novelista za lektiru i za recitaciju, a povrh toga preko 100 studija o drami, dramskim piscima, pozornici, glumačkoj umjetnosti, kostimima, kritici itd.

Kako je spomenuto, učestvovali su učenici i učenice svih triju tečajeva u drugim kazališnim predstavama, naročito u novitetima, a neki su od njih glumili veće i samostalnije uloge, koje su kraj svoga rada u školi dospjeli i mogli svladati. Da se dobije neki pogled i u tu zaposlenost učenika naše glumačke škole, evo na koncu ovog izvještaja poimence popisa učenika i uloga, kako su u njima nastupali:

A. Treći tečaj.

(Ovaj je tečaj bio i obavezan, da posluži kazalištu u popuni i boljoj izradbi ansambla, jer su svi njegovi učenici od uprave imali stalnu mjesečnu pripomoć od cca 500 dinara, a jedan je od njih Dubravko Dujšin, bio angažiran kao član Narodnog kazališta.)

1. Babić Nada (rođj. 5. II. 1903. u Sv. Jurju kraj Senja): Jeannina u komediji Tristana Bernarda »ŠepRTLja«, sobarica Helene u Ibsenovoj Nori; osim toga je statirala kao plemkinja kraljeve pratnje u Molièreovu Gradjaninu plemiću.

2. Balenović Marijana (rođj. 5. VII. 1904. u Sunji): statirala kao plemkinja u Gradjaninu plemiću.

3. Dujšin Dubravko (rođj. 12. IX. 1894. u Zadru): Viscount Jyklam u Vojnovičevoj Gospodji sa suncokretom, zapovjednik palače i tajnik Laurel u Flers-Caillavetovu Zelenom fraku (u prve dvije uloge s pseudonimom Dubravko Stjepanović), 4. sluga u Shakespeareovoj Ukroćenoj Goropadnici, 1. zarobljenik, zatim Šujo i Mićun u Ogrizovićevoj dramatiizaciji »Smrt Smailage Čengića«, Zagorko i Miljenko u Gundulićevoj Dubravci, Fortinbras u Shakespeareovu Hamletu, mladić s tavanice u Kulundžičevoj Ponoći, Lale u Dimovićevu Vojvodi Momčilu, mr. Hopper u Wildeovoj Lepezi lady Windermere, On u Dymova »Nju«, Galichet u Bernard-Godfernauxovu ŠepRTLji, Lodovico u Shakespeareovu Otelu, de la Brive u Balzacovu Mercadetu, 1. glasnik u Vojnovičevoj Smrti Majke Jugovića, učitelj mačevanja u Gradjaninu plemiću, Pierre de Craon u Claudelovoj Blagovijesti, Molitor u Kumičićevu Petru Zrinskom, Kruno u Božičevoj Svadbi, kavalir u Strozzi-jevu Istočnom grijehu, Bel Afris u Shawovu Cezaru i Kleopatri i dr. Purgon u Molièreovu Silom-bolesniku; osim toga u operi: Selimpaša (u Mozartovoj Otmići iz Seraja) i baletu (Franjo u Delibesovoj Kopeliji) — u svemu 31 uloga u 26 komada (nastupio 91 put).

4. Eicher Zlatko (rođj. 27. I. 1901. u Velikoj kod Požege): mladi Rus u bluzi u Vojnovičevoj Gospodji sa suncokretom, zatim 2. sluga, Petar i vojnik u Shakespeareovoj Ukroćenoj goropadi, glas raje u Ogrizovićevoj dramatiizaciji Smrti Smailage Čengića, 2. kolega u Zapolskinoj »Panni Maliczewskoj«, Osrick u Shakespeareovu Hamletu, konobar u Bernard-Godfernauxovoj ŠepRTLji, činovnik u Shakespeareovu Otelu; osim toga u baletu: 1. crnac (u Šeherezadi Rimski-Korsakova), kavalir (u Schumannovim Papillon) i 1. Tatar (u Borodinovu Knezu Igoru), te uvježbao Zajc-Baranovićev »Svatovac«.

5. Karásek Emil (rođj. 13. II. 1896. u Bos. Krupi): prvi gospodin u Sheldonovu Romanu, prvi lovac u Shakespeareovoj Ukroćenoj goropadnici, treći časnik u Ogrizovićevoj aktovci »U Bečkom Novom Mjestu«, Paun u Dimovićevu Vojvodi Momčilu, mr. James Royston u Wildeovoj Lepezi lady Windermere, marquis d' Avry u Bernard-Godfernauxovoj ŠepRTLji, prvi gospodin u Shakespeareovu Otelu, Edek u Zapolskinoj »Panni Maliczewskoj«, glasnik u Gundulićevoj Dubravci, majordom u Molièreovu Gradjaninu plemiću, Bernardino u Kumičićevu Petru Zrinskom, vicomte de Saint-Gobain u Flers-

Caillavetovu Zelenom fraku, drugi kavalir u Strozzi-jevu Istočnom grijehu i Ahila u Shawovu Cezaru i Kleopatri.

6. **Kralj Štefanija** (rodj. 24. XII. 1903. u Zagrebu): unuča u Vojnovičevoj Smrti majke Jugovića, studentkinja u Vojnovičevoj Gospodji sa suncokretom, gigerl u feeriji »U dječjem carstvu«, Engleskinja u Geishi, tipkačica u Batailleovoj glumi »Dijete ljubavi«, paž u Shakespeareovoj Ukroćenoj goropadnici i plesačica u L. Andrejeva »Onaj, koga čuškaju«.

7. **Matošević Martin** (rodj. 8. XI. 1893. u Kovačevcu kraj Nove Gradiške): drugi gospodin u Shakespeareovu Otelu, majordom i sluga u Molièreovu Gradjaninu plemiću, prvi tamničar u Dragošičevu Posljednjem Zrinskom i stari muzičar u Shawovu Cezaru i Kleopatri.

8. **Muradbegović Ahmed** (rodj. 3. III. 1898. u Gradačcu u Bosni): mornar u Shakespeareovu Otelu, prvi radnik u Claudelovoj Blagovijesti i majordom u Shawovu Cezaru i Kleopatri (s pseudonimom A. M. Begović).

9. **Rošić Gjuro** (rodj. 26. I. 1897. na Sušaku): Bill u Sheldonovu Romanu, mornar u Shakespeareovu Otelu, sluga u Molièreovu Gradjaninu plemiću, naučnik u Claudelovoj Blagovijesti, kavalir u Strozzi-jevu Istočnom grijehu i ranjeni Rimljanin u Shawovu Cezaru i Kleopatri; osim toga u baletu: crnac (Šeherezada), kavalir (Papillons) i Tatar (Knez Igor), zatim seljački momak (Svatovac) i kupac (Vila lutaka) — u svem u 16 komada 72 puta.

10. **Sulentić Stjepan** (rodj. 1. VII. 1902. u Zagrebu): sluga Hasan u Ogrižovićevoj dramatisaciji Smrti Smailage Čengića, lovac u Shakespeareovoj Ukroćenoj goropadnici, svećenik u Kumičićevu Petru Zrinskom, Lully i učenik u Molièreovu Gradjaninu plemiću, četvrti gospodin u Shakespeareovu Otelu, 1. kolega u Zapolskinjoj »Panni Maliczewskoj« i Nubijac u Shawovu Cezaru i Kleopatri; osim toga u baletu: crnac (Šeherezada), momak (Svatovac), Tatar (knez Igor) i trgovac (Vila lutaka).

B. Drugi tečaj.

1. **Alliger Amand** (rodj. 13. VIII. 1904. u Pardubicama u Češkoj): statirao kao Petrucchijev sluga i kao ulični deran u Shakespeareovoj Ukroćenoj goropadnici, vikao iza scene u Andjelinovičevim Slijepcima, statirao i alteruirao kao sluga u Molièreovu Gradjaninu plemiću i glumio gardistu u Shawovu Cezaru i Kleopatri.

2. **Beck Margita** (rodj. 11. V. 1899. u Zagrebu): statirala u Smrti majke Jugovića, Vojvodi Momčilu, Elektri, Ekvinociju, Gradjaninu plemiću te Cezaru i Kleopatri.

3. **Huml Gizela** (rodj. 21. XI. 1899. u Zagrebu, ujedno član kazališta): snaha u Vojnovičevoj Smrti majke Jugoviće, Melanija u Flers-Caillavetovu Zelenom fraku i Louise u »Ljubav bdi«, Mrs. Bowden u Wildeovoj Lepezi lady Windermere, Maloute u Batailleovoj glumi »Dijete ljubavi«, plavokosa djevojka u Vojnovičevoj Gospodji sa suncokretom. Marija u O. Dymova »Nju«, Andrea u Bernard-Godfernauxovu Šeprtlji, Zorka u Nušičevu Običnom čovjeku, robinja u Kosorovoj Nepobjedivoj ladji, Iras u Shawovu Cezaru i Kleopatri, plemkinja u Gradjaninu plemiću (statirala); osim toga kao pjevačica u operama i operetama: Anina (Traviata), grofica Ceprano (Rigoletto), Maša (Pique-dame), Vila (Zrinski), seljačka djevojka (Figarov pir), Ida (Šišmiš), grofica Napoljska (Poljačka krv), Melanija (Bosonoga plesačica) i sirota (Kavalir s ružom).

4. **Koretić Marija** (rodj. 5. V. 1899. u Zagrebu, ujedno član kazališta): Kitty u Sheldonovu Romanu, sobarica Marie u Batailleovoj glumi »Dijete ljubavi«, prva djevojka u Rittnerovu don Juanu i druga žena u Claudelovoj Blagovijesti; osim toga statirala u Otelu (drami), Nepobjedivoj ladji, u Braći Karamazovima (Hudožestvenog teatra), Gradjaninu plemiću, Cezaru i Kleopatri.

5. **Krameršek Josip** (rodj. 17. III. 1901. u Zagrebu): Radič u Vojvodi Momčilu, plesač u O. Dymova »Nju«, barun du Brail u Bernard-Godfernauxovu Šeprtlji, sobar Eduard u Raynalovu Gospodarstvu svog srca, student u Zapolskinjoj »Panni Maliczewskoj«, mladić iz prodavaona u Begovićevoj Cvjetnoj cesti, radnik u Claudelovoj Blagovijesti, sluga u Molièreovu Gradjaninu ple-

miću i prvi nosač u Shawovu Cezaru i Kleopatri; statirao kao časnik u operi Otelu i plesao u baletima (Šeherezada, Papillons, Knez Igor, Svatovac i Vila lutaka).

6. **Metelka Boren** (rođ. 24. I. 1903. u Križevcima): vikao iza scene u Andjelinovićevim Slijepcima, lovac u Shakespeareovoj Ukroćenoj goropadnici i četvrti glumac u Hamletu, sudac u Ogrizovićevoj aktovci »U Bečkom Novom mjestu«, kolega u Zapolskinjoj »Panni Maliczewskoj«, sluga u Molièreovu Gradjaninu plemiću, radnik u Claudelovoj Blagovijesti, vojnik u Kumičićevu Petru Zrinskom; u operi Otelo mletački plemić i plesao u baletima (Šeherezada, Papillons, Knez Igor, Svatovac i Vila lutaka).

7. **Pajalić Viktor** (rođ. 15. VI. 1898. na Rijeci): vikao u Andjelinovićevim Slijepcima, vozar u Shawovu Cezaru i Kleopatri i plemić u Molièreovu Gradjaninu plemiću (statirao).

8. **Vučković Branko** (rođ. 18. VIII. 1901. u Erceg-Novom): nosač u Shawovu Cezaru i Kleopatri i plemić u Gradjaninu plemiću (statirao).

9. **Vujnović Milan** (rođ. 13. V. 1901. u Sv. Jurju kod Senja): sudac u Ogrizovićevoj aktovci »U Bečkom Novom Mjestu«, djak u Zapolskinjoj »Panni Maliczewskoj« i plemić u Molièreovu Gradjaninu plemiću.

C. Prvi tečaj.

(Učenici su ovog tečaja najvišim dijelom statirali, da se okušaju na pozornici i prodju prvu vatru).

1. **Karmelić Gjuro** (rođ. 3. XII. 1902. u Bolu na Braču): statirao u Molièreovu Gradjaninu plemiću i u Kumičićevu Petru Zrinskom, a igrao drugog rimskog stražara u Shawovu Cezaru i Kleopatri.

2. **Lesić Teodora** (rođ. 30. X. 1905. u Zagrebu): statirala kao markiza u Molièreovu Gradjaninu plemiću, kao djevojka u Ritterovu Don Juanu i vikala iza scene u lakrdiji J. Youngove »Muž na lutriju«.

3. **Lukatela Jelena** (rođ. 26. V. 1902. u Kazanu u Rusiji): statirala kao plemkinja u Molièreovu Gradjaninu plemiću.

4. **Marjanović Katarina** (rođ. 2. IV. 1901. u Zagrebu): statirala kao plemkinja u Molièreovu Gradjaninu plemiću, vikala iza scene u lakrdiji J. Youngove: »Muž na lutriju«, igrala robinju i ženu u Shawovu Cezaru i Kleopatri.

5. **Marković Predrag** (rođ. 20. XII. 1899. u Modričima u Bosni): ministar u Molièreovu Gradjaninu plemiću (statirao) i prvi rimski stražar u Shawovu Cezaru i Kleopatri.

6. **Mikulić Nevenka** (rođ. 11. II. 1902. u Glini): isto kao Marjanović Katarina (4.).

7. **Popović Miljenka** (rođ. 14. IX. 1898. u Osijeku): plemkinja u Molièreovu Gradjaninu plemiću (statirala) i vikala iza scene u lakrdiji J. Youngove »Muž na lutriju«.

8. **Steinhaus Elza** (rođ. 6. X. 1901. u Retfali u Slav.): plemkinja u Molièreovu Gradjaninu plemiću (statirala) i robinja u Shawovu Cezaru i Kleopatri.

9. **Težak Dragutin** (rođ. 13. IX. 1901. u Varaždinu): plemić u Molièreovu Gradjaninu plemiću (statirao).

U Zagrebu, dne 30. lipnja 1922.

RAVNATELJSTVO GLUMAČKE ŠKOLE.

nisu prešli ni »abecede« svoje znanosti. Takovih »medijokriteta« nije — na žalost — nikada ponestalo našem glumačkomu tijelu!?)

Doduše prije Miletića, koji je prvi kod nas stručno mislio o glumačkom naraštaju, postojao je od 10. prosinca 1881. do 31. ožujka 1882. još jedan pokušaj »ozbiljnog sistematiziranja« glumačke obuke, pokušaj redatelja Nikole Milana Simeonovića, koji je otvorio privatnu, besplatnu Glumačku školu. Ta se škola, naravno, može spomenuti samo kao kuriozitet.

Miletićeva je »dramatska škola« prva naša glumačka škola. Miletić je školi dao statut i »naukovni red«, koji su doista bili na tadašnjoj evropskoj razini.³⁾ Škola je otvorena početkom školske godine 1896./7., a trajala je svega dvije godine (taman koliko je po statutu trajalo školovanje), jer je poslije Miletićeva odstupa prestala radom.

#

U ovu se prvu glumačku školu javilo 30 učenika, ali ih je nakon prijamnog ispita pred povjerenstvom profesora primljeno samo 7. To su bili: Bach Josip, Horvatić Franjo, Konrad Matilda, Prejac Gjuro, Šram Gizela, Štefanac Josip i Vavra Nina; druge je godine (nakon privatnog studija kod dra. Andrića) u drugi tečaj primljen Raić pl. Ivo, a hospitirali su Car Ljubica, kao član kazališta i kasniji inspicijent Jurčić Franjo, član kazališta i Bugarin Vezarev, izaslan od vlade. Od ovih je prvih učenika 5 načinilo lijepu karijeru ~~u kazalištu~~ došlo do prvih mjesta u našem kazališnom životu. To su: Bach, kasniji redatelj i nadredatelj, ravnatelj drame i ~~redatelj~~ administrativni direktor; Prejac kasniji glumac i pjevač, redatelj i nadredatelj, te intendant osiječkog kazališta, ~~redatelj~~ ~~redatelj~~ Raić neprekidni član našeg kazališta, uzato nadredatelj drame i opere te ~~redatelj~~ ravnatelj drame; Štefanac, ~~redatelj~~ prvi glumac dramskog repertoara i Vavra Nina, prvakinja umjetnica.

Ostali (Horvatić, Konrad i Prejac) nisu se kasnije posvetili kazalištu.

31

I opet se vraćamo »starome sistemu«. »Napredak je bio u tome, što su sad stariji glumci u svojim pojedinačnim školama više radili (Anton, Dimitrijević, Ružička-Strozzi, Borštnik, Freudenberg i dr.) i što su se manja kazališta digla iznad putujućih družina; a bilo je i debitanata, koji su se u stranom svijetu spremali za svoju karijeru«.4)

Tek je 12. siječnja 1920. otvorena zaslugom dr. Branka Gavella, tadašnjeg dramaturga Narodnog kazališta, druga glumačka škola (iza Miletićeve) u Zagrebu. Statut i naukovna osnova te škole, a osobito njeni nastavnici (spomenut ćemo samo J. E. Ozarovskoga,

velikog ruskog glumca i redatelja) svjedoče o njezinoj visokoj kulturnoj i stručnoj razini.

Ravnateljem škole bijaše imenovan (18. veljače 1920.) Dr. Branko Gavella, a dva mjeseca kasnije (12. travnja 1920.) prof. Dr. Branimir Livadić. Malo zatim imenovan je nadzornikom zavoda vladin tajnik prof. Julije Benešić. Ban Hrvatske i Slavonije svojim odpisom od 3. kolovoza 1920. prihvatio je pravila, koja je napisao prof. Dr. Branimir Livadić. Pod imenom »Glumačka škola« postala je ta druga hrvatska glumačka škola prvom hrvatskom državnom (trorazrednom) glumačkom školom.

Ta je škola djelovala sve do 1929. godine, kad je zbog »proračunskih nemogućnosti« gotovo nečujno zamrzla.

Tako je u općoj političkoj pomrčini nestala jedna vrlo potrebna hrvatska kulturna ustanova. ~~+++~~

4
Od 1929. do 1939., dakle deset godina, Hrvatsko kazalište, što se tiče prinove i odgoja glumačkih snaga, vraća se opet »starom sistemu«.

To je stanje dokinuo prof. Julije Benešić tadašnji intendant Hrvatskog narodnog kazališta. On je na svoju ruku, ne obazirući se na pristanak ili nepristanak vlade, osnovao školu po Miletićevu uzoru unutar samoga kazališta. Izradbu statuta i naukovne osnove povjerio je intendant prof. Julije Benešić tadašnjem dramaturgu Hrvatskog narodnog kazališta, prof. dr. Dragu Ivaniševiću. Ivanišević je izradio statut i naukovnu osnovu na temelju statuta i naukovne osnove Miletićeve Dramatske škole, Gavella-Livadićeve Glumačke škole, Varšavske dramske škole, Stanislavskoga škole, bečke glumačke škole, škole Vieux Colombiera (Copeau), rimske dramske škole (D'Amicova R. Accademia di arte drammatica).

Treća hrvatska glumačka škola (trorazredna) osnovana je 12. studenog 1939., a 5. prosinca iste godine, nakon prijamnog ispita prijavljenih reflektanata za pripremljeni tečaj, počela je radom.

I od tada do dana današnjega škola redovito radi.

Škola ima danas dva tečaja (razreda): drugi i treći. U drugom tečaju ima 14 đaka (9 ženskih, 5 muških); u trećem tečaju ima 10 đaka (5 ženskih, 5 muških).

U školi predaju ovi nastavnici: prof. Dušan Žanko, intendant Hrvatskog državnog kazališta, (povijest umjetnosti); Dr. Branko Gavella, glavni redatelj Hrvatskog državnog kazališta, (gluma i teorija glume); prof. Marko Soljačić, upravitelj drame Hrvatskog državnog kazališta, (hrvatski jezik i književnost); prof. Tito Strozzi, glavni redatelj Hrvatskog drž. kazališta, (gluma); Dubravko Dujšin, dramski prvak Hrvatskog drž. kazališta, (dikcija); prof. Dr. Drago Ivanišević, upravitelj Glumačke škole Hrvatskog drž. kazališta, (opća povijest kazališta i romanski jezici); prof. Dr. Vladimir Filipović, sveuč. docent, (psihologija); Božena Begović, tajnica Hrvatskog drž. kazališta, (njemački jezik); Tomislav Tannhofer, redatelj Hrvatskog drž. kazališta, (pomoćni učitelj dikcije); Ana Roje, šef baleta Hrvatskog drž. kazališta, (ples); Oskar Harmoš, šef baleta Hrvatskog drž. kazališta, (ples); Ivo Lhotka Kalinski, (pjevanje); Josip Ružička, (maskiranje); Josip Krameršek, (gimnastika i mačevanje).

Literatura :

2)

Zakonski članak hrvatskog sabora »O Kazalištu trojedne kraljevine« iz god. 1864. u §-u 7. određuje: »Odbor (zemaljski kazališni odbor) ima utemeljiti u Zagrebu učilište za osoblje kazališno, zatim imenovati i plaćati vješta učitelja«. Međutim to nije provedeno, jer zakon nije nikada bio promulgiran. S Svejedno. Bilo je dobre volje, koja je svakako nikla iz kulturne potrebe. I ta nam činjenica može biti na diku. Ali sve do Miletića, do njegove »dramatske škole« (1896.) ostalo je »sve po starom sistemu«. Evo što kaže Miletić o tom »starom sistemu«:

»Mladji naši »svećenici Talije« odabirali bi se bez ikakova sistema, često i bez »poziva i nagnuća«.

Bili su to pretežno članovi raznih putujućih — većinom srpskih — družina. Ako je i bilo prirodnog dara i vanjskih sredstava, nedostajala je obično naobrazba i svaki odgoj. Ili je opet tko imao nesreće u obitelji, pak se onda — budući da su mu sve ladje potonule — posvetio glumištu, da tako nadje faterijalnu eksistenciju. Posebnih studija ili priprava za glumačko zvanje niti je bilo, niti se zahtijevalo. Naučila bi se kod kojeg glumca »prvaka« uloga, obično preteška za početnika, (a dakako »ljubavna« ili »naivna«) i zatim bi slijedio prvi »debut«. Dobrohotna kritika obično bi još pohvalila mladu debitanticu ili debitanta, — našto je odmah nastupio engagement. Novi bi se »član« tada upotrebljavao prema potrebi u posve raznolikim, a obično za nj preteškim ulogama. Kako mu za ove dalje »kreacije« nije više preostajalo toliko vremena, koliko bi za ozbiljni studij bilo nužno, on je davao toliko, koliko je mogao. S vremenom stjecali bi ti novi »stupovi hrvatske Talije« i nešto vanjske routine i tako su postali po shvaćanju »pretpostavljenog umjetničkog poglavarstva« »korisnim udovima cjeline«, dok bi za pravo ostali čitav svoj vijek neuspjelim diletantima i nespretnim glumcima, koji

1) Julije Benešić: Godišnjak Narodnog kazališta u Zagrebu za godišta 1914./1915. — 1924./1925. Zagreb 1926.

#

Nastavnici ~~teoretici~~ te škole bili su
 tadašnji dramaturg dr. Nikola Austrić,
 koji je ~~učenik~~ ^{stariji} učio pravilno i
 hrvatski izgovor; prof. Ferdo
~~koji je~~ kasniji dramaturg,
~~ili je~~ ^{profesor} ~~profesor~~ ^{petaršćom} logičar
 učenik; akademik Pero Bruš
 koji je predavao proučavao
 osoblje hrvatske književnosti
 dr. Josip Floršćić ^{koji je} predavao
 hrvatsku poetiku uz ritiku i
 i književnost; dr. Milau Senoa,
 predavao proučavao - hrvatske
~~estetske~~ ~~glavne~~ ~~osobine~~ ~~književnosti~~
 najpovoljniji tadašnji glavni
 naše pozornice, predavao je
 glavni predmet: glumu; ^u ^{teorijski}
 diletičar odlikovao je po boji predavao
 u proučavanju književnosti ili estetske,
 tehničke analize srpskih drama.

U toj su školi kao nastavnici ~~predavali~~ predavali:

Glumci: Z. E. Ozarowski, Tito Stuzzi i Zdravko Papic; ~~glumci~~
hrvatski jezik: srpski prof. dr. Stjepan Grcic;
prijevod umjetnosti: prof. dr. Artur Schneider; prijevod
književnosti: dr. Branko Gavella; francuski jezik:
prof. dr. Slavko Zecic; talijanski jezik: prof. Mediana
Kazari; gimnazijalci: prof. Ferd. Triguera; glazbu:
kapelnik diilau Sachs.

Kasnije su ~~predavali~~ predavali:

~~prof.~~ prijevod književnosti: prof. dr. diilau Orizovic;
~~prof.~~ talijanski jezik: prof. diilau Pejovic; ~~prof.~~ glazbu:
prof. Bogdan Lirold; ~~prof.~~ engleski jezik: prof.
diilau Derraldic; ~~prof.~~ glumci: Arnost Grunel;
hrvatski jezik i glumci: prof. Jozse Grakic;
glumci: Lidija Clausovjeva; hrvatski jezik:
prof. ~~Ahmed~~ Ahmed Clausobegovic; ~~prof.~~ prijevodi: prof.
Galer - Bertic; ~~prof.~~ maskirani: Zdravko Papic.

Uz to su škole imali osi ~~na~~ nastavnici

glumci i književni radnici:
Kada Babic, Subroho Dujin, Jozse
Laurenčić, Ahmed Clausobegovic, ~~prof.~~
Ahmed Clausobegovic da ~~prof.~~ ~~prof.~~
književnosti.

14614

Akademija dramske umjetnosti
knjižnica

37
GLU
C